

BEGREPET LAVSKATTELAND

Kandidatnummer: 404

Veileder: Aleksander Grydeland

Leveringsfrist: 27. november 2006

Til sammen 16390 ord

26.11.2006

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Oppgavens tema	1
1.2	Kort om NOKUS-reglene og om fritaksmetoden	2
1.2.1	Vilkår for NOKUS-beskatning	2
1.2.2	Kort om gjennomføring av NOKUS-beskatning	3
1.2.3	Vilkår for anvendelse av fritaksmetoden	5
1.2.4	Betydningen av unntakene i fritaksmetoden	5
1.3	Historikk	6
1.3.1	NOKUS	6
1.3.2	Fritaksmetoden	8
1.4	Formål og bakgrunn	10
1.4.1	NOKUS	10
1.4.2	Fritaksmetoden	11
<u>2</u>	<u>LAVSKATTELAND</u>	<u>13</u>
2.1	Innledning	13
2.2	2/3 av den alminnelige inntektsskatt	13
2.3	Effektiv skattesats	14
2.4	Hvordan beregnes det effektive skattenivået?	15
2.5	Tidsperspektiv	18
2.5.1	Generelt	18
2.5.2	Overgang mellom normalskatteland og lavskatteland	20
2.5.3	Fritaksmetoden	22

2.6	Sikkerhetsmomentet	24
2.7	Mannheimstudiet	25
2.8	Paralleller – utenlandske forhold	28
<u>3</u>	<u>SPESIELL DEL</u>	<u>29</u>
3.1	Innledning	29
3.2	Kildeskatter (withholding taxes)	30
3.3	Norske konsernbidragsregler	31
3.3.1	Generelt	31
3.3.2	Lavskattelandvurderingen av selskaper med konserntilhørighet	35
3.4	Periodisering	37
3.4.1	Innledning	37
3.4.2	Avskrivningsregler – utlandet	38
3.4.3	Avskrivningsregler – Norge	39
3.5	Skatteloven kapittel 8	41
3.5.1	Fiskeoppdrettsnæringen	41
3.5.2	Bank- og forsikringsvirksomhet	43
3.6	Tilknytning til flere land – filial	45
3.7	Holdingselskaper	46
3.8	Hybrideselskaper	50
3.9	Rederibeskatning	52
3.10	Verdipapirfond	54
3.10.1	Obligasjonsfond	55
3.10.2	Aksjefond	57

<u>4</u>	<u>HVITE/SVARTE LISTER</u>	<u>60</u>
4.1	Innledning	60
4.2	Bakgrunn	60
4.3	Utarbeidelse	61
4.4	Endringer	63
4.5	Unntak fra den hvite listen	64
4.6	Betydningen av listene	65
<u>5</u>	<u>LITTERATURLISTER</u>	<u>67</u>

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema

Temaet for oppgaven er tolkningen av begrepet lavskatteland i skatteloven¹ § 10-63. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”Som lavskatteland regnes land hvor den alminnelige inntektsskatt på selskapets eller innretningens samlede overskudd utgjør mindre enn to tredjedeler av den skatten selskapet eller innretningen ville ha blitt ilignet dersom det/den hadde vært hjemmehørende i Norge.”

Lavskattelandbegrepet ble innført i norsk skattelovgivning i forbindelse med beskatning av deltakere i norsk-kontrollerte selskaper i lavskatteland (NOKUS). Fra og med inntektsåret 2004 benytter nå også fritaksmetoden begrepet. Etter lovgivers ønske skal lavskattelandbegrepet ha en enhetlig definisjon, og skatteloven § 10-63 får dermed også anvendelse i forhold til fritaksmetoden.

I forbindelse med revidering av kreditreglene i skatteloven §§ 16-20 flg., vurderer lovgiver også her å innføre lavskattelandbegrepet.² Kreditreglene er begrunnet i hensynet til unngåelse av internasjonal dobbeltbeskatning samt hensynet til kapitaleksportnøytralitet. NOKUS-reglenes definisjon av lavskattelandbegrepet vurderes også anvendt i forbindelse med de nye kreditreglene.

---

¹ Lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven).

² Høringsnotat om unngåelse av internasjonal dobbeltbeskatning av 29. mars 2006.

1.2 Kort om NOKUS-reglene og om fritaksmetoden

1.2.1 Vilkår for NOKUS-beskatning

Beskatning av norsk-kontrollerte selskaper i lavskatteland ble innført i 1991-92. Etter reglene i skatteloven § 2-4 jf. §§ 10-60 flg. blir norske deltakere i norsk-kontrollerte selskaper og innretninger hjemmehørende i lavskatteland, løpende beskattet for en forholdsmessig del av selskapets overskudd, uavhengig av om utbytte faktisk utbetales.

Skatteloven §§ 10-60 flg. oppstiller vilkår for NOKUS-beskatning. For det første må skatteyteren være deltaker i et aksjeselskap eller likestilt sammenslutning.³ Reglene får videre også anvendelse på andre selvstendige innretninger eller formuesmasser.⁴

For det annet må selskapet være under ”norsk kontroll”.⁵ Norsk kontroll anses å foreligge når minst halvparten av selskapets eller innretningens andeler eller kapital direkte eller indirekte eies av norske aksjonærer. Kontrollen må foreligge ved inntektsårets begynnelse og utgang, eller hvis norsk kontroll forelå forrige inntektsår, kun ved enten inntektsårets inngang eller utgang.⁶

For det tredje er det et vilkår at selskapet må være hjemmehørende i et lavskatteland.⁷ Hva som ligger i begrepet lavskatteland er presisert i skatteloven § 10-63, og danner hovedtemaet i oppgaven her. Som et utgangspunkt er et selskap skattemessig hjemmehørende i det land selskapet har alminnelig skatteplikt til.⁸ Dette er også utgangspunktet i Norge, jf. skatteloven § 2-2, første ledd. Er styreledelse og drift i stor grad flyttet til utlandet, må det etter en samlet vurdering avgjøres konkret hvor selskapet anses skattemessig hjemmehørende. I henhold til rettspraksis anses selskapet som skattemessig

---

³ Jf. skatteloven § 10-60, første ledd.

⁴ Jf. skatteloven § 10-60, andre ledd.

⁵ Jf. skatteloven § 10-60, første ledd.

⁶ Jf. skatteloven § 10-62.

⁷ Jf. skatteloven § 10-60.

⁸ Utv. 2006 side 485.

hjemmehørende i Norge dersom selskapets ledelse på styrenivå kan sies å finne sted i riket.⁹ Det er de reelle forholdene som må legges til grunn. I noen tilfeller unngås NOKUS-beskatning med bakgrunn i at selskapet anses hjemmehørende i Norge, selv om det er registrert i et lavskatteland. Ved avgjørelsen av om et selskap anses hjemmehørende i et lavskatteland eller normalskatteland er det vedkommende lands interne rett som er avgjørende. Dette legger Finansdepartementet til grunn i sin forhåndsuttalelse i Utv. 2006 side 485, der de uttaler seg om hjemmehørende begrepet i fritaksmetoden. Hvilken metode det aktuelle landet benytter for å avgjøre hvor et selskap er hjemmehørende, er etter departementets syn uten betydning for denne vurderingen. En slik vurdering må også antas å få betydning ved avgjørelsen av om et land anses hjemmehørende i et lavskatteland.

Det siste vilkåret for NOKUS-beskatning følger av skatteloven § 10-64. Dersom selskapet er hjemmehørende i et land Norge har skatteavtale med, må selskapets inntekter være av passiv karakter for at NOKUS-reglene skal komme til anvendelse. Hvor stor andel av inntekten som må være passiv karakter sier verken forarbeidene eller ordlyden noe om. I henhold til forarbeidene skal det foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle.¹⁰ Inntekter av passiv karakter vil typisk være avkastning på finansiell eller annen passiv kapitalplassering eller verdiforvaltning.¹¹

1.2.2 Kort om gjennomføring av NOKUS-beskatning

Foreligger det grunnlag for NOKUS-beskatning skattelegges deltakerne løpende for selskapets inntekter.¹² Det er deltakeren og ikke selskapet som beskattes. Ved fastsettelse av den skattepliktige inntekten blir nettometoden benyttet, jf. skatteloven § 10-65. Siden ulike land til tider har svært ulike regnskapsregler har lovgiver bestemt at deltakernes andel av selskapets eller innretningens inntekter skal fastsettes på grunnlag av norsk regnskaps-

---

⁹ Rt. 2002 side 1144.

¹⁰ Ot. prp. nr. 16, 1991-92, avsnitt 6.2.

¹¹ Zimmer (2006) side 456.

¹² Jf. skatteloven § 10-61.

og skatteregler.¹³ Resultatet skal videre deles på deltakeren etter vedkommendes eierandel, jf. skatteloven § 10-65, første ledd.¹⁴

Tidligere kunne underskudd fra NOKUS-selskapene komme til fradrag fra annen norsk inntekt skatteyteren måtte ha. Etter en lovendring med virkning fra inntektsåret 2003 kan underskuddet kun fremføres til fradrag i senere overskudd fra samme NOKUS-selskap, jf. skatteloven § 10-61.¹⁵ Lovgiver har videre også satt særlige vilkår for skatteyters fremføringsrett. Den enkelte skatteyder må uttrykkelig avgi en erklæring om at selskapets regnskap vil bli fremlagt ligningsmyndighetene. Dette for at myndighetene skal ha mulighet til å etterse at underskudd faktisk foreligger.¹⁶

Siden deltakerne i NOKUS-selskap skattelegges løpende, uten hensyn til om de får utdelt midler fra selskapet, skal eventuelt utbetalt utbytte innenfor rammen av overskuddet ikke utløse beskatning, jf. skatteloven § 10-67, første ledd. Bestemmelsen får imidlertid bare anvendelse på selskaper og innretninger, og ikke på personlige aksjonærer.

For personlige aksjonærer gjelder bestemmelsens andre ledd. Med virkning fra inntektsåret 2006 er personlige aksjonærer i NOKUS-selskaper alminnelig skattepliktig for utdelt utbytte, med fradrag for skjerming etter reglene i skatteloven § 10-12. Disse aksjonærene skal ikke lenger omfattes av fritaket for skatteplikt på utbytte etter skatteloven § 10-67, første ledd. Dette innebærer at de for det første vil beskattes løpende for selskapets overskudd, i tillegg vil de også beskattes for utdelt utbytte, med de begrensninger som her er nevnt. De personlige skatteyterne i NOKUS-selskaper vil med dette økonomisk sett skattelegges likt med aksjonærer i norske selskaper. Bestemmelsen har videre tatt hensyn til selskapsskatten (28 prosent) som norske selskaper har betalt av sitt overskudd før utdeling til aksjonærene. Det er med den bakgrunn kun 72 prosent av det utdelte utbytte

---

¹³ Ot. prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.2.

¹⁴ Zimmer (2006) side 457.

¹⁵ Zimmer (2006) side 458-459.

¹⁶ Jf. skatteloven § 10-66.

som skal skattelegges. Aksjonærens andel av kreditfradraget etter skattelovens § 16-20, skal også medregnes det utdelte utbytte ved beregningen.¹⁷

1.2.3 Vilkår for anvendelse av fritaksmetoden

Fritaksmetoden ble innført med skattereformen 2004-06. Fritaksmetoden innebærer at selskapsaksjonærer som hovedregel fritas fra beskatning av gevinst og utbytte fra aksjer. Til gjengjeld innrømmes det ikke fradrag for tilsvarende tap, jf. skatteloven § 2-38, første ledd.¹⁸

Fritaksmetoden begrenser sitt anvendelsesområde i bestemmelsens tredje ledd. Unntakene gjelder bare for selskaper som er hjemmehørende¹⁹ utenfor EØS.²⁰ Begrunnelsen for fritaksmetoden, å begrense kjedebeskatning av inntekter, gjør seg svakere gjeldende for tilfeller der skattenivået i selskapets hjemstat er betydelig lavere enn i Norge.²¹ Fritaksmetoden får således ikke anvendelse på aksjeinntekter fra selskaper skattemessig hjemmehørende i lavskatteland.²² Skatteloven § 2-38, tredje ledd bokstav a henviser direkte til lavskatteland-definisjonen etter NOKUS-vurderingen i skatteloven § 10-63. Lovgiver ønsker etter dette en enhetlig tolkning av lavskattelandbegrepet.

1.2.4 Betydningen av unntakene i fritaksmetoden

For skattesubjekter med inntekter fra selskaper hjemmehørende i lavskatteland, vil de alminnelige reglene om beskatning aksjeutbytte, aksjegevinster og -tap få anvendelse.

---

¹⁷ Zimmer (2006) side 461-462.

¹⁸ Ot.prp. nr. 1 (2004-05), avsnitt 6.1.

¹⁹ Punkt 1.2.1.

²⁰ Jf. skatteloven § 2-38, tredje ledd.

²¹ Zimmer (2006) side 350.

²² Jf. skatteloven § 2-38, tredje ledd, bokstav a.

Noen rett til skjermingsfradrag foreligger imidlertid ikke, for slik rett har kun personlige skatteyttere, jf. skatteloven § 10-12, første ledd.²³

NOKUS-reglene gjelder for selskapsaksjonærer som faller inn under fritaksmetoden. For de tilfeller der både NOKUS og fritaksmetoden kommer til anvendelse, går NOKUS-reglene foran så langt de rekker.²⁴

1.3 Historikk

1.3.1 NOKUS

Før NOKUS-reglene var det ingen særskilt hjemmel etter norsk skatterett for beskatning av aksjeutbytte mottatt fra utenlandske selskaper eller innretninger. Som et utslag av globalinntektsprinsippet²⁵ er norske skatteyttere i utgangspunktet skattepliktige til Norge for hele sin inntekt, uavhengig av om inntekten er opptjent i Norge eller i utlandet. Før innføringen av NOKUS-reglene ble direkteligningspraksis, valutaregler og ulovfestede gjennomskjæringsregler anvendt for å unngå dobbeltbeskatning.²⁶

Før 1990 ivaretok valutaloggivningen²⁷ noe av hensynet til det norske skattefundamentet. Skulle norske skatteyttere føre penger ut av landet, var det nødvendig med en valutalisens. Norske skatteyttere som drev virksomhet i utlandet måtte derfor søke lisens om de ønsket å investere kapital i utlandet. Valutalisensene ble i noen tilfeller innvilget med vilkår om at overskuddet i selskapet skulle hjemføres til beskatning i den grad det oversteg normal kapitaldannelse tilvidereutvikling av det utenlandske selskapet. Noe som skulle sikre at utenlandske selskaper ikke ble brukt som ”sparebøsse” for inntekter som ellers skulle

---

²³ Zimmer (2006) side 351.

²⁴ Zimmer(2006) side 352.

²⁵ Jf. skatteloven § 2-1, niende ledd og § 2-2, sjette ledd.

²⁶ Zimmer (2006) s. 425.

²⁷ Lov av 14. juli 1950 nr. 10 (valutareguleringsloven).

beskattes i Norge.²⁸ På den måte kunne Norges Bank sikre at overskuddet av aktiviteten i utlandet ble tilbakeført til beskatning i Norge.²⁹ De fleste bestemmelsene rundt valutalovgivningen ble opphevet 1. juli 1990. Norske skatteyttere kan nå fritt overføre midler til utlandet, uten å måtte søke myndighetene om lisens.³⁰

Utenom valutalovgivningen kunne de ulovfestede gjennomskjæringsreglene i noen tilfeller komme til anvendelse. Ligningsmyndighetene har i utgangspunktet plikt og adgang til å basere beskatningen på de reelle forhold, dersom de formelle forholdene ikke avspeiler realiteten. Panama-dommen står her sentralt.³¹ Syv norske rederier stiftet et aksjeselskap i Panama som stod som eier av to skip. Skipene deltok i en samseilingspool, med sete i New York. Panama-selskapet hadde en såkalt, ”resident agent” i Panama. Den reelle driften ble derimot drevet fra New York og Oslo. Ligningsmyndighetene nektet å godkjenne Panama-selskapene som reelle eiere av skipene. Høyesterett kom til at selskapsformen måtte settes til side, og aksjonærene ble lignet for driftinntekter fra skipene.³²

Direkteligningspraksis ble tidligere brukt for å skattelegge skipseiende selskaper i utlandet. Panama-dommen³³ har vært anført som hjemmelsgrunnlag for ligningsmyndighetenes ordning. I praksis var selskapene ofte å anse som hjemmehørende i lavskatteland. Selskapene måtte selv anmode ligningsmyndighetene om anvendelse av ordningen. Ved direkteligning satt ligningsmyndighetene selskapsformen til side, og skattela de norske eierne i det utenlandske selskapet som om de eide driftsmidlene direkte. De norske eierne kunne etter dette innrømmes fradrag for et ev. underskudd i annen virksomhet i Norge.³⁴

---

²⁸ Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.4.2.

²⁹ Zimmer (2001) s. 409.

³⁰ Zimmer (2006) s. 425.

³¹ Jf. Rt. 1937 side 443.

³² Zimmer (2006) side 426.

³³ Jf. Rt. 1937 side 443.

³⁴ Zimmer (2006) side 426.

For de fleste skatteyttere som før var direkte lignet, innebar ikke NOKUS-beskatningen store endringer.³⁵

De ulovfestede gjennomskjæringsreglene ble imidlertid bare brukt i unntakstilfeller, og behovet for NOKUS-reglene viste seg. NOKUS-reglene setter i utgangspunktet ingen stopper for at ligningsmyndighetene også i dag kan anvende de ulovfestede gjennomskjæringsreglene.³⁶

1.3.2 Fritaksmetoden

Innføringen av skattereformen 2004-06 hadde til formål å begrense dobbeltbeskatningen, samt å unngå kjedebeskatning av aksjeutbytte og aksjeinntekter. Før reformen ble disse hensynene ivarettatt ved RISK-modellen for aksjegevinster, og ved godtgjørelsesmetoden for aksjeutbytte.

RISK, Regulering av Inngangsverdi med Skattelagt Kapital, ble innført ved skattereformen i 1992. Bakgrunnen for reglene var å unngå dobbeltbeskatning i forholdet mellom selskap og aksjonær. Reglene gikk ut på at aksjens andel av den inntekt som var skattelagt på selskapets hånd og fremdeles i behold i selskapet, skulle inngå som en del av aksjens inngangsverdi ved beregning av aksjegevinst/-tap. Aksjens inngangsverdi ville på samme måte bli redusert når tidligere års utbytte ble utbetalt. Aksjegevinster som stammet fra utenlandske selskaper ble også beskattet etter de alminnelige skattereglene. Skatteyter fikk følgelig også fradrag for tilsvarende tap. RISK-reguleringen fikk derimot ikke anvendelse på aksjegevinster fra utlandet.³⁷ I og med at RISK-reguleringen kun fant sted på aksjer i norske selskaper kom det etter hvert frem at RISK-reglene ikke var i overensstemmelse med EØS-avtalen.³⁸

---

³⁵ Zimmer (2001) s. 411.

³⁶ Zimmer (2006) side 427.

³⁷ Ot. prp. nr. 1 (2004-05), avsnitt 6.2.

³⁸ Zimmer (2006) side 287.

På aksjeutbytte fikk godtgjørelsesmetoden anvendelse. Formålet med reglene var å unngå dobbeltbeskatning. Aksjonærene fikk fradrag i utlignet skatt, tilsvarende den underliggende skatten selskapet allerede hadde betalt på utbytte. I og med at aksjonæren og selskapet hadde samme skattesats ble dermed aksjonæren reelt sett ikke beskattet for aksjeutbyttet. De ble videre oppstilt vilkår for skatteyderens anvendelse av metoden.. Forelå ikke de gitte vilkår, fikk ikke godtgjørelsesmetoden anvendelse, og dobbeltbeskatningen ble således ikke avverget i alle tilfeller.³⁹ Godtgjørelsesmetoden fikk derimot ikke anvendelse på aksjeinntekter fra utlandet.⁴⁰ Det forelå også alminnelig skatteplikt for aksjeutbytte fra utenlandske selskaper. Derimot gjaldt også godtgjørelsesmetoden bare for utbytte fra aksjer i norske selskaper og ble dermed ansett for å være i strid med EØS-avtalen.

For å unngå økonomisk dobbeltbeskatning åpner skatteloven §§ 16-20 flg. for fradrag i norsk skatt på skatt betalt i utlandet. Etter innføringen av fritaksmetoden er kreditreglene ikke like aktuelle for selskapsaksjonærer. Før fritaksmetoden, fikk derimot ordningen betydning også for selskapsaksjonærer. Dersom aksjeinntekten ble beskattet i utlandet kunne skatteyderen, under visse vilkår, kreve fradrag i ilignet skatt i Norge. Videre kunne selskapsaksjonæren i henhold til daværende skatteloven §§ 16-30 flg., på nærmere vilkår også kreve kredit for underliggende skatt på utbyttet som ble betalt i utlandet Dette forutsetter at selskapsaksjonæren eier minst 10 % av kapitalen og har minst 10 % av stemmene som kan avgis på generalforsamlingen i det utenlandske selskapet.⁴¹

Reglene om RISK- og godtgjørelsesmetoden ble opphevet fra og med inntektsåret 2006.

---

³⁹ Zimmer (2001) s. 296.

⁴⁰ Ot. prp. nr. 1 (2004-05), avsnitt 6.2.

⁴¹ Norsk lovkommentaren; skatteloven §§ 16-20 samt §§ 16-30. (www.rechtsdata.no)

1.4 Formål og bakgrunn

1.4.1 NOKUS

Begrunnelsen for innføringen av NOKUS-reglene er å unngå skattemotivert kapitalflukt til utlandet. Ved skattereformen 1992 var en av målsettingene å ivareta et nøytralt skattesystem, samtidig som man ikke hindret bedrifters investeringer i utlandet.⁴²

Av globalitetsprinsippet i skatteloven § 2-1, niende ledd og § 2-2, sjette ledd, følger det at skattesubjekter hjemmehørende i Norge i utgangspunktet er skattepliktig til Norge for all sin inntekt, uansett hvor i verden inntekten er opptjent. Utenlandske innretninger og selskaper blir derimot etter norsk rett ansett som egne skattesubjekter, selv med norske aksjonærer. De utenlandske selskapene kan således ikke underlegges norsk beskatning så lenge de er hjemmehørende i utlandet (og de ikke driver virksomhet i Norge). Beskatning av deltakerne vil etter dette først bli aktuelt ved utdeling av utbytte fra selskapet. Lovgiver er etter dette redd for at de utenlandske selskapene ikke utdeler utbytte, for å unngå beskatning i Norge.⁴³

Et av hensynene bak NOKUS-reglene er det grunnleggende prinsippet om et nøytralt skattesystem, herunder kapitaleksportnøytralitet. Et skattesystem anses kapitaleksportnøytralt når investert kapital underlegges den samme effektive beskatningen, enten den er investert i utlandet eller i Norge.⁴⁴ Skatten vil således i minst mulig grad påvirke valg av investeringsobjekt/land eller annen økonomisk atferd.⁴⁵

Det er skattemotivert investeringer og kapitalplasseringer i utlandet man ønsker å hindre ved innføringen av NOKUS-reglene. Streng regulering av virksomheten i hjemlandet kan påvirke bedrifters lokaliseringsvalg. For mange bedrifter blir derimot skatt kun ansett som

---

⁴² Almvik (2006) side 351, se Ot. prp. nr. 16 (1991-92) avsnitt 6.7.

⁴³ Zimmer (2001) side 409.

⁴⁴ Hovland (2006) side 117.

⁴⁵ Zimmer (2005) side 33.

en kostnad, på lik linje med andre kostnader bedriften måtte ha. Derfor kan gunstige skatteregler i noen tilfeller være en av mange faktorer ved avgjørelsen av om selskapet ønsker å flytte sin virksomhet til utlandet. Det antas likevel at skattens betydning for lokaliserings-, investerings- og sparebeslutninger øker med forskjellen i den effektive beskatningen i ulike land.⁴⁶

Hensynet til det nasjonale skattefundamentet taler også for NOKUS-beskatning. Skattesystemets hovedformål er å skaffe økonomisk rom for offentlig forbruk og investeringer samt tilbakeføring av midler til den private sektor.⁴⁷ Investeringer som flyttes til utlandet, vil redusere det norske skattefundamentet. Det antas derimot at reglenes provenymessige effekt trolig kun vil være av preventiv karakter.⁴⁸

Formålet bak NOKUS-reglene får i noen tilfeller avgjørende vekt ved lavskattelandvurderinger. Som tidligere nevnt har NOKUS-bestemmelsene til formål å unngå nettopp skattemotivert kapitalflukt til utlandet. Driver derimot selskapet aktiv virksomhet i det aktuelle landet, kan dette, i grensetilfeller, tale for at selskapet er å anse som hjemmehørende i et normalskatteland.⁴⁹

1.4.2 Fritaksmetoden

Formålet bak fritaksmetoden er å forhindre kjedebeskatning. Kjedebeskatning kan gi incentiver til omorganisering, og kan videre svekke mobiliteten i næringen.⁵⁰ Videre må fritaksmetoden, ved vurderingen etter lavskattelandbegrepet,⁵¹ anses som en fremgangsmåte for å unngå økonomisk dobbeltbeskatning. Meningen er å unngå at norske

---

⁴⁶ NOU 2003:9 avsnitt 4.5.

⁴⁷ Zimmer (2005) side 27.

⁴⁸ Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.19.

⁴⁹ Se under punkt 2.6.

⁵⁰ Ot.prp. nr. 1 (2004-05), punkt 6.1.

⁵¹ Jf. skatteloven § 2-38, tredje ledd, bokstav a, jf. § 10-63.

investorer som følge av dobbeltbeskatningen stilles i en ugunstig konkurransemessig situasjon, sammenlignet med sine utenlandske konkurrenter.⁵²

Før innføringen av fritaksmetoden var det RISK-reglene og godtgjørelsesmetoden som ble benyttet. Skattefriheten for aksjeutbytte fikk her bare anvendelse på selskaper hjemmehørende i Norge. Etter flere uttalelser fra EU- og EFTA-domstolene,⁵³ der det klart kom frem at den internasjonale avgrensningen var i strid med EØS-avtalen, ble godtgjørelsesmetoden og RISK-reglene opphevet.⁵⁴ Fritaksmetoden var etter dette den mest praktiske løsningen. Innføringen av metoden vil føre til større likebehandling av investeringer i Norge og utlandet.⁵⁵

Formålet om å unngå kjedebeskatning slår imidlertid ikke like sterkt ut hvor det utenlandske selskapet undergis lav eller ingen beskatning i utlandet. Dette er bakgrunnen for at lovgiver har begrenset anvendelsen av fritaksmetoden.⁵⁶ Det er således oppstilt et minstekrav til utenlandsk beskatning for anvendelse av fritaksmetoden utenfor EØS.⁵⁷

---

⁵² Hovland (2006) side 117.

⁵³ Manninen-saken (C-319/02) og Fokus bank-saken (sak E-1/04).

⁵⁴ Zimmer (2006) side 283.

⁵⁵ Ot. prp. nr. 1 (2004-05) punkt 6.1.

⁵⁶ Jf. skatteloven § 2-38, tredje ledd.

⁵⁷ Hovland (2006) side 118.

2 Lavskatteland

2.1 Innledning

NOKUS-reglene kommer bare til anvendelse når selskapet er hjemmehørende i et lavskatteland. I det følgende skal jeg ta for meg noen utgangspunkter ved anvendelse av begrepet. Definisjonen av begrepet lavskatteland finner vi i skatteloven § 10-63.

Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”Som lavskatteland regnes land hvor den alminnelige inntektsskatt på selskapets eller innretningens samlede overskudd utgjør mindre enn to tredjedeler av den skatten selskapet eller innretningen ville ha blitt ilignet dersom det/den hadde vært hjemmehørende i Norge.”

For tiden er den norske selskapsskatten 28 prosent, som et utgangspunkt anses land med lavere enn 18,67 prosent skatt som lavskatteland i Norge.

2.2 2/3 av den alminnelige inntektsskatt

Det er den ”alminnelige inntektsskatten”, jf. skatteloven § 10-63, som skal legges til grunn ved lavskattevurderingen. Etter ordlyden er det den løpende beskatningen av overskuddet som er avgjørende. Hva selskapet har betalt av andre skatter, som eksempelvis eiendomsskatter eller merverdiavgift, er ikke relevant for lavskattelandvurderingen.⁵⁸

For aksjonærer i selskaper hjemmehørende i typiske lavskatteland, vil det som et utgangspunkt være uten betydning hva skatten selskapet/aksjonæren blir pålagt benevnes som. At lovgiver har valgt å kun hensynta den alminnelige inntektsskatten ved vurderingen, kan i noen tilfeller virke urimelig. Flere typiske lavskatteland har som utgangspunkt

---

⁵⁸ Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

beskjeden eller ingen alminnelige inntektsskatt, men derimot en høy utbytteskatt. Ved lavskattelandvurderingen vil således ikke utbytteskatten medregnes.⁵⁹

Et land anses først som lavskatteland hvis skattenivået er ”*mindre enn to tredjedeler*”, jf. skatteloven § 10-63. I henhold til forarbeidene⁶⁰ redegjorde departementet for at det må foreligge et ”vesentlig lavere skattenivå” for at det aktuelle landet skal anses som lavskatteland. Selv om loven opererer med en matematisk eksakt grense for hva som er å anse som et lavskatteland, vil de beregninger som foretas bygge på skjønnsmessige kriterier.⁶¹

2.3 Effektiv skattesats

Det er ”*skatten selskapet eller innretningen ville ha blitt ilignet dersom den hadde vært hjemmehørende i Norge*”⁶² som skal være sammenligningsgrunnlaget ved lavskattelandvurderingen. Etter ordlyden kan det tyde på at det skal foreligge en konkret sammenligning mellom den skatt selskapet måtte ha betalt i Norge, og den skatt selskapet betaler i lavskattelandet. Dette har ikke vært lovgivers mening. I Ot.prp. nr. 16, 1991-92 diskuterer lovgiver tre alternative sammenligningsmetoder.

Først ser lovgiver på den konkrete metoden, der selskapets aktuelle skatt i Norge og det eventuelle lavskattelandet skal danne grunnlaget for sammenligningen. Selskapene pålegges med dette en betydelig arbeidsbyrde ved at de årlig må beregne den aktuelle skatten selskapet måtte ha betalt hvis det var hjemmehørende i Norge.

Videre ble en mer generell metode drøftet. Sammenligningsgrunnlaget skulle her være de formelle skattesatsene i det respektive lavskattelandet og Norge. Lovgiver kom frem til at

---

⁵⁹ Almvik (2006) side 371. Se for øvrig under punkt 3.2.

⁶⁰ Ot. prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

⁶¹ LB-2005-76733.

⁶² Jf. skatteloven § 10-63.

reglene ville bli lite effektive. Et lands generelle skattenivå avspeiler ikke alltid den reelle skatten som faktisk betales av selskapene. For noen næringer kan særregler gjøre at avviket er forholdsvis stort. En helt generell vurdering vil av denne grunn kunne virke uheldig som sammenligningsgrunnlag for lavskattelandvurderingen.

En mellomløsning mellom de to nevnte metoder ble også diskutert. Den effektive inntektsbeskatningen i de to landene skulle her danne grunnlag for vurderingen. Det reelle skattenivået kommer her bedre frem enn ved en generell vurdering, og det vil videre også være rom for å utvise større skjønn. Etter en samlet vurdering kom lovgiver frem til at dette var den mest egnede måten. Departementet uttaler således i forarbeidene⁶³:

”Ut fra en samlet vurdering er departementet av den oppfatning at de effektive inntektsskattesatser på slike selskapers overskudd må legges til grunn for sammenligningen av skattenivået. Denne løsningen vil gi et godt uttrykk for den reelle forskjellen i skattenivået samtidig som den er forholdsvis enkel å praktisere”.

Det er etter dette det effektive skattenivået i Norge og det respektive lavskattelandet som skal danne grunnlag for sammenligningen ved lavskattelandvurderingen. Land med et effektivt skattenivå lavere enn to tredjedeler av det norske effektive skattenivået, vil således anses som lavskatteland.⁶⁴

2.4 Hvordan beregnes det effektive skattenivået?

Beregningen av den effektive skattesatsen bygger på kriterier som fastsettes skjønnsmessig. En skjønnsmessig vurdering er nødvendig for å avspeile det reelle skattenivået for den konkrete næringen i det eventuelle lavskattelandet.⁶⁵ På den måten vil en lavskattelandvurdering foregå på en tilnærmet rettferdig måte. Den valgte metode er som

---

⁶³ Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

⁶⁴ Zimmer (2006) side 446.

⁶⁵ Ot. prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

sagt en mellomløsning mellom en konkret og en generell vurdering. Spørsmålet blir imidlertid hvordan metoden skal anvendes i praksis.

Verken ordlyden eller forarbeidene gir særlig veiledning på hvordan metoden skal benyttes. Ordlyden i skatteloven § 10-63 taler, som sagt, for en konkret vurdering. Forarbeidene gir ikke noen utfyllende kommentarer, men bemerker at det er den effektive skattesatsen som skal danne sammenligningsgrunnlaget i vurderingen. Videre legger de til grunn at gunstige skatteregler selskapet måtte ha i et eventuelt lavskatteland, og i Norge, skal hensyntas.⁶⁶

Som utgangspunkt for vurderingen vil det være naturlig å se på det generelle skattenivået i Norge og det antatte lavskattelandet. For Norge ligger den alminnelige skattesatsen på 28 prosent. Dette legger også lagmannsretten til grunn i Cermaq-saken.⁶⁷

Saken omhandlet gyldigheten av ligningen av Cermaq ASA og datterselskapet Statkorn Aqua AS for inntektsåret 2000. Tvistespørsmålet i saken var om fôrselskapet Ewos skulle NOKUS-beskattes etter skatteloven §§ 10-60 flg. Ewos var organisert i et lokalt konsern i Chile, med morselskap i Norge. Konsernet bestod av to andre selskaper innen fiskeoppdrettsnæringen. Skattesatsen det aktuelle året lå på 15 prosent, altså under to tredjedeler av det norske skattenivået. For fiskeoppdrettsvirksomheten anså tidligere instanser at det forelå særlige gunstige regler i Norge som medførte at den effektive skattesatsen i Norge var lavere enn det formelle utgangspunkt. Fiskeoppdrettsselskapene ble derfor ansett som hjemmehørende i et normalskatteland. Spørsmålet for lagmannsretten var om de samme gunstige reglene skulle få anvendelse ved lavskattelandvurderingen av fôrselskapet. Etter en samlet vurdering kom lagmannsretten enstemmig frem til at fôrselskapet også var å anse som hjemmehørende i et normalskatteland.

---

⁶⁶ Ot. prp. nr. 1 (2004-05) avsnitt 6.5.4.2.

⁶⁷ LB-2005-76733.

Etter Mannheimstudiets beregninger⁶⁸ ligger det effektive skattenivået for selskaper i Norge på 25,5 prosent. Lagmannsretten slutter seg videre til studiet, og tar således i sin videre vurdering utgangspunkt i studiets beregninger.

Videre må det foretas en konkret vurdering av mulige påvirkningsfaktorer, som kan lede til at forholdet mellom de effektive skattesatsene avviker fra det formelle utgangspunkt. Dette er også lovgivers mening. I forarbeidene uttaler departementet⁶⁹:

”Dersom det er gitt særregler for bestemte typer selskaper, virksomheter eller inntekter i utlandet, må sammenligningen foretas med de inntektsskattene som gjelder for disse typer selskaper”.

En rekke forhold vil her kunne være av betydning.⁷⁰ Det kan være særregler som tilgodeser spesielle selskaper tilknyttet en næring eller et geografisk område. Likeledes kan ulike skattefritaksordninger føre til gunstig beskatning. I forbindelse med innføringen av fritaksmetoden og innføringen av de hvite og svarte listene,⁷¹ legger departementet til grunn at særlig gunstige skatteregler kan føre til at det effektive skattenivået i et tradisjonelt normalskatteland anses som så lavt at et lavskatteland foreligger.⁷²

For å unngå en for konkret vurdering, legger lovgiver til grunn at det skal foretas en generell vurdering for hver enkelt næring. Vurderingen av den av effektive skattesatsen må foretas i forhold til ulike selskapstyper, så som industriselskap, produksjonsselskap, eiendomsselskap osv. En særregel kan ha anvendelse for en spesiell næring og vil på den måten påvirke det effektive skattenivået for denne næringen, men ikke nødvendigvis for

---

⁶⁸ Se nærmere om disse beregningene i punkt 2.7.

⁶⁹ Ot.prp. nr. 1 (2004-05) avsnitt 6.5.4.2.

⁷⁰ Zimmer (2006) side 446.

⁷¹ Se for øvrig avsnitt 4.

⁷² Ot.prp. nr. 1 (2004-05) avsnitt 6.5.4.4.

andre næringer. Lovgiver ønsker derfor at det skal foretas en vurdering for hver enkelt næring. Lagmannsretten slutter seg til dette, og bemerker i Cermaq-saken:

”Forhold som kan være av betydning for vurderingen av den effektive skattesats, men som må tilskrives individuelle, ikke bransjetilknyttede forhold, skal det i utgangspunktet ikke legges vekt på”.

Vurderingen av det effektive skattenivået i Norge og vedkommende lavskatteland baserer seg som sagt på skjønnsmessige kriterier. Siden vurderingene kan være kompliserte og usikre, kom lagmannsretten i Cermaq-saken til at vurderingen må basere seg på et relativt grovt skjønn. Dette heller i retning av at man i vurderingen skal være varsom med å gjøre en for konkret tilnærming ved beregning av det effektive skattenivået i det enkelte selskap. Videre la lagmannsretten til grunn at det ved vurderingen må foreligge en relativ stor grad av sikkerhet for å konstatere at et selskap er hjemmehørende i et lavskatteland.⁷³

Under del 3 i min videre fremstilling vil jeg gå nærmere inn på forskjellige særregler som kan virke inn på vurderingen.

2.5 Tidsperspektiv

2.5.1 Generelt

Ved sammenligningen av skattenivået vil det kunne være store forskjeller i den effektive beskatningen av et og samme selskap fra år til år. Siden avgjørelsen er av skjønnsmessig karakter har lovgiver lagt til grunn at lavskattelandvurderingen må gjøres over en lengre periode. Etter forarbeidene er det ikke avgjørende om selskapet et enkelt år kommer over eller under to tredjedeler av det norske skattenivået.⁷⁴ Departementet bemerker:

---

⁷³ Se for øvrig under punkt 2.5.

⁷⁴ Ot. prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

”Ved avgjørelse av om dette kravet er oppfylt er det ikke den konkrete forskjell for et selskap i det enkelte inntektsår som er avgjørende. Det må i stedet foretas en mer generell sammenligning av forskjellen i nivået på den alminnelige inntektsskatt i Norge og i den annen stat for denne typen selskaper”.

Dersom en lavskattelandvurdering tilsier at et land er å anse som lavskatteland vil det forhold at selskapet ett enkelt år betaler en skatt på mer enn to tredjedeler av norsk effektivt skattenivå ikke bety at landet er et normalskatteland. Tilsvarende gjelder hvis vedkommende land i utgangspunktet er å anse som et normalskatteland. Betaler selskapet skatt lavere enn to tredjedeler ett enkelt år anses ikke selskapet som hjemmehørende i et lavskatteland utelukkende av den grunn.⁷⁵

Lagmannsretten legger også dette til grunn i Cermaq-saken.⁷⁶ Etter å ha henvist til departementets uttalelser, bemerker retten:

”Partene er også enige om at det ikke er de konkrete tall for det enkelte regnskapsår som skal legges til grunn, ...”

Hvor lang vurderingsperioden skal være sier derimot lovforarbeidene ingenting om. Problemstillingen var oppe for Sentralskattekontoret for storbedrifter i forbindelse med lavskattelandvurderingen av Monaco.⁷⁷ Et norsk investeringsselskap ønsket å etablere seg i Monaco. Selskapet skulle organiseres som et datterselskap av et norsk selskap, med enkeltstående norske deltakere. Som utgangspunkt anses Monaco å være et normalskatteland, med en generell skattesats på 33,33 prosent. Skattereglene for nyetablerte selskaper er derimot svært gunstige. Først fra år seks er skattesatsen kommet opp til det generelle skattenivået i landet. Med bakgrunn i forarbeidene kom kontoret frem til at lavskattelandvurderingen skal gjøres over en periode på 2-3 år. I dette tilfellet var den

---

⁷⁵ Hovland (2006) side 122.

⁷⁶ LB 2005-76733.

⁷⁷ Utv. 2001 side 263.

effektive skattesatsen i Monaco lavere enn 2/3 av det norske over en periode på 4 år. Monaco ble således her ansett som lavskatteland.

I henhold til eldre praksis fra Sentralskattekontoret for storbedrifter, ble det antatt at lavskattelandvurderingen skulle gjøres over en noe lenger periode enn her antatt. I Wilschow 1997 tok de utgangspunkt i en lavskattelandvurdering over en periode på fem år.⁷⁸

Det er sikker rett at lavskattelandvurderingen skal foretas over et lengre tidsrom. Etter senere års praksis, vil trolig det riktige være å vurdere effektive skattenivået over en to til tre års periode.

2.5.2 Overgang mellom normalskatteland og lavskatteland

Flere typiske normalskatteland opererer periodevis med ulike typer incentivordninger, såkalte "tax holidays". Særpreget med ordningene er at selskapet periodevis underlegges lav eller ingen lokal beskatning. Omfanget og utformingen av slike incentivordninger variere fra land til land. Det aktuelle landet kan således endre seg fra normalskatteland til lavskatteland med bakgrunn i incentivordningen. Skattefritak for nyetablerte selskaper, som i Monaco, er et typisk eksempel på en "tax-holiday"-ordning.⁷⁹

Etter endt periode vil de gunstige reglene ikke få anvendelse lenger, og selskapet skattelegges igjen etter landets alminnelige skatteregler. Spørsmålet her blir så når selskapet anses som hjemmehørende i et normalskatteland igjen.

Lavskattelandvurderingen skal som tidligere nevnt foretas over et lengre tidsrom. Forarbeidene gir oss ingen hjelp angående når denne perioden skal starte. Det foreligger følgelig tre alternativer; vurderingen kan basere seg på tidligere års effektive skattenivå,

---

⁷⁸ Zimmer (2006) side 447 samt Wilschow (1997) side 206.

⁷⁹ Hovland (2006) side 135.

forventet skattenivå i årene som kommer eller henviser til både tidligere års skattenivå og forventet skattenivå.

For incentivordninger over korte perioder vil ikke denne problemstillingen være så relevant. Ordningen skal tas med i lavskattelandvurderingen, men vil ikke nødvendigvis være avgjørende for vurderingen. Anses landet som et normalskatteland selv om en incentivordning foreligger vil dette gjelde for hele perioden.

I Monaco var det effektive skattenivået først over to tredjedels-grensen etter det fjerde året.⁸⁰ De første fire årene vil det naturlige være å anse selskapet som hjemmehørende i et lavskatteland.

Skal lavskattelandvurderingen ensidig basere seg på fremtidige skattenivå, vil dette fort føre til usikre vurderinger. Det kan antas følgelig at lavskattelandvurderingen ikke i sin helhet kun kan basere seg på fremtidige skattenivå.

Det ble opplyst i Utv. 2001 side 263 at selskapet først ble beskattet etter den alminnelige skattesatsen det sjette året. Selv om det er det effektive skattenivået som er avgjørende og det foreligger en matematisk grense for vurderingen, kan det likevel tale for å fremdeles anse selskapet som hjemmehørende i et lavskatteland. Det kan etter dette trolig antas at selskapet vil anses som hjemmehørende i et lavskatteland også det femte året.

Etter som vurderingen skal foretas over to-tre års periode vil lavskattelandvurderingen for selskapets sjette år være mer problematisk. Her blir spørsmålet om også fremtidig antatt skattenivå kan påvirke vurderingen. Selskapet har her de to siste årene hatt et effektivt skattenivå på mer enn to tredjedeler av det norske. Tar man utgangspunkt i at perioden bør være over tre år (det minst gunstige alternative) vil selskapet således to av tre år anses som hjemmehørende i et normalskatteland, når man foretar en isolert vurdering av hvert enkelt

---

⁸⁰ Utv. 2001 side 263.

år. Dette åpner for at antatt fremtidig skattenivå også kan medregnes i vurderingen. Dette kan trolig tale for at selskapet anses hjemmehørende i et normalskatteland fra og med det sjette året.

Det vil være vanskelig å si noe generelt om når perioden for lavskattelandvurderingen skal starte. Sentralskattekontoret har ikke uttalt noe konkret om dette. Hvilke år som skal medregnes i perioden vil trolig måtte avgjøres konkret i hver enkelt sak.

2.5.3 Fritaksmetoden

I henhold til forarbeidene til fritaksmetoden er det avgjørende om selskapet er hjemmehørende i et lavskatteland det inntektsåret utbytte innvinnes.⁸¹ Departementet uttaler:

”Avgjørende vil være hvorvidt det utenlandske selskapet er hjemmehørende i lavskattland i det inntektsår utbyttet eller gevinst innvinnes”.

Med innvinning menes generelt det tidspunktet når det treffes en selskapsrettslig beslutning om utdeling av utbytte. Forarbeidene må på dette punkt tolkes i lys av at lavskattelanddefinisjonen i fritaksmetoden er direkte koblet til skattelovens § 10-63, og NOKUS-reglenes anvendelse av begrepet. Tidsperspektiv-kravet vil dermed også gjelde for lavskattelandvurderingen i forbindelse med fritaksmetoden. Dersom sammenligningen fører til at selskapet er hjemmehørende i et lavskatteland på innvinningstidspunktet, er det uten betydning om selskapet utbytteåret betaler en skatt som er høyere enn to tredjedeler av den skatt selskapet ville ha betalt i Norge. Tilsvarende vil det motsatte gjelde, hvis selskapet anses hjemmehørende i et normalskatteland etter lavskattelandvurderingen.⁸²

---

⁸¹ Ot.prp. nr. 1 (2004-05), avsnitt 6.5.4.3.

⁸² Hovland (2006), side 130-131.

Det samme vil også gjelde for aksjegevinster eller tap. Forarbeidene⁸³ uttaler også her at tidspunktet for innvinning av gevinsten eller tapet er avgjørende. Med innvinning menes her det tidspunkt det foreligger en endelig og bindende avtale mellom partene om salg av aksjene i det utenlandske selskapet. Forarbeidene tolkes her i lys av lavskattelanddefinisjonen i skatteloven § 10-63. Det avgjørende vil således være om selskapet er hjemmehørende i et lavskatteland i henhold til den generelle lavskattelandvurderingen, jf. skatteloven § 10-63.⁸⁴

I februar 2006 kom Sentralskattekontoret for storbedrifter med en uttalelse om anvendelse av fritaksmetoden på salg av aksjer i et datterselskap i Venezuela.⁸⁵ Saken omhandlet et selskap hjemmehørende i Venezuela. Tvisten i saken var om unntaket i fritaksmetoden kommer til anvendelse på aksjeinntektene fra selskapet.⁸⁶ Venezuela har alminnelig skatteplikt på 34 prosent, og vil således i utgangspunktet anses som et normalskatteland. Det effektive skattenivået i Venezuela variere derimot fra år til år, med bakgrunn i landets inflasjonsjusteringer. Spørsmålet i saken var således over en hvor lang periode lavskattelandvurderingen skulle foretas.

Kontorets uttalelser om tidsperspektivkravet for aksjegevinster avvek noe fra det ovennevnte utgangspunkt. Kontoret uttaler først at lavskattelandvurderingen må gjøres over flere år, i samsvar med utgangspunktet. Imidlertid uttaler de videre at det er innvinningsårets skattenivå som er mest relevant for vurderingen. Sentralskattekontoret for storbedrifter bemerker at for NOKUS-selskaper skal lavskattelandvurderingen primært gjennomføres over flere år, dette med hensyn til de eventuelle gunstige periodiseringsreglene, og behovet for en langsiktig vurdering. Kontoret legger videre til grunn at beregningsmetoden for effekten av inflasjonsjusteringene i Venezuela innebærer en endelig virkning som vil få betydning for det enkelte år. De uttaler videre at det her er

---

⁸³ Ot.prp. nr. 1 (2004-05), avsnitt 6.5.4.2.

⁸⁴ Hovland (2006) side 131.

⁸⁵ 2006-640 (SFS).

⁸⁶ Jf. skatteloven § 2-38, tredje ledd, bokstav a.

innvinningsåret som er mest relevant ved vurderingen.⁸⁷ Kontoret legger derfor til grunn at ved slike tilfeller kan lavskattevurderingen gjennomføres over en kortere periode, dog over minst ett år. I denne konkrete saken fastslår kontoret at sammenligningen skal gjøres over to år, innvinningsåret og året forut for det.⁸⁸

Det er omdiskutert om Sentralskattekontorets uttalelser skal legges til grunn ved lavskattelandvurderingen etter fritaksmetoden. I sin uttalelse legger kontoret til grunn at lavskattelandvurderingen skal foretas over en kortere periode for fritaksmetoden, enn hvis vurderingen skal gjøres i forbindelse med NOKUS-reglene. Dette strider med lovgivers ønske om en enhetlig vurdering av lavskattelandbegrepet. Kontoret går i sin uttalelse i retning av en konkret vurdering av selskapets skattenivå, at vurderingen skal gjøres over en lengre periode er nettopp i den hensikt at vurderingen skal foretas på et generelt grunnlag. I denne saken går kontoret mot en konkret vurdering av selskapets skatter. Videre strider kontorets metode mot hensynet til forutberegnelighet for skatteyteren.⁸⁹

Det må etter dette kunne legges til grunn at lavskattelandbegrepet etter fritaksmetoden skal vurderes i lys av skatteloven § 10-63. En enhetlig anvendelse av begrepet vil således foreligge, slik lovgiver ønsker.⁹⁰

2.6 Sikkerhetsmomentet

For land som ligger i grenseområdet mellom lavskatteland og normalskatteland antas det at det kan kreves en ekstra stor grad av sikkerhet før landet anses som lavskatteland.⁹¹ I Cermaq-saken legger lagmannsretten til grunn at det etter NOKUS-reglenes formål må kreves relativ stor grad av sikkerhet for at to tredjedelskravet er oppfylt og NOKUS-ligning

---

⁸⁷ Almvik (2006) side 52.

⁸⁸ Hovland (2006) side 139.

⁸⁹ Hovland (2006) side 140.

⁹⁰ Jf. skatteloven § 2-38, tredje ledd, bokstav a.

⁹¹ Hovland (2006) side 128.

skal foretas. Formålet til NOKUS er primært å ramme uønsket skatteplanlegging i form av oppsamling av inntekter i lavskatteland. I grensetilfeller kan formålet til NOKUS være avgjørende for om selskapet skal anses hjemmehørende i et lavskatteland eller ikke. Driver selskapet med aktiv virksomhet i lavskattelandet, kan dette tale for at selskapet anses hjemmehørende i et normalskatteland. I Cermaq-saken drev selskapene med aktiv virksomhet i Chile, formålet bak NOKUS-reglene var derfor av betydning for vurderingen. Lagmannsretten bemerker:

”...det [må] kreves en stor grad av sikkerhet for å konstatere at et land skal anses som et lavskatteland. Det må særlig gjelde når reglene vurderes anvendt i forhold til norske selskapers industrielle, konkurranseutsatte, satsinger i utlandet, hvor investeringen som i dette tilfellet – er motivert ut fra de naturgitte driftforutsetninger, ikke av skattehensyn.”

Etter som lavskattlanddefinisjonen i fritaksmetoden lovmessig er knyttet til NOKUS-reglene, antas det at det også her må stilles krav til relativ stor grad av sikkerhet ved lavskattelandvurderingen.

2.7 Mannheimstudiet

Mannheimstudiene⁹² forelå i 2003 etter anmodninger fra EU-kommisjonen. Bakgrunnen for studiet var å sammenligne det effektive skattenivået i Europa, og studiet ville således vise effekten av forskjellige lands skattesystem i forhold til ulike næringer, investeringer og finansstrukturer.⁹³

Skatteutvalget henviste i NOU 2003:9 til Mannheimstudiet ved vurderingen av det norske skattesystemet. I forbindelse med lavskattelandvurderingen har studiet også blitt brukt ved

---

⁹² Bygger på EU Commission: ”Towards an Internal Market without obstacles (2001).

⁹³ NOU 2003:9, punkt 4.5.1.

beregningen av det effektive skattenivået i Norge. Finansdepartementet la også studiet til grunn ved sin sammenligning av det effektive skattenivået i Norge og Chile.⁹⁴

Mannheimstudiet illustrerer forskjellen mellom de nominelle og de effektive skattesatsene i forskjellige europeiske land. Utgangspunktet for studiet var hypotetiske investeringer der investeringsobjektet er sammensatt av flere faktorer. En valgt finansstruktur er også satt. Fortjenestemarginene var videre satt til 20 prosent før skatt, en forholdsvis høy lønnsomhet. Det er benyttet samme forutsetninger for faktisk verdifall, inflasjon og realrente for alle land. Den effektive skattesats ble så beregnet ved at studiet tok hensyn til både landets skattesatser samt sentrale deler av skattegrunnlaget.⁹⁵

Det er omdiskutert om forutsetningene som ligger til grunnlag for beregningene kan anses som sikre, da de kan variere fra næring til næring. Skatteutvalget bemerker at undersøkelsen må tolkes med varsomhet ettersom de er basert på en del forenklete forutsetninger. Dersom forutsetningene endres kan det føre til at de effektive skattesatsene påvirkes betydelig. Videre vil de formelle skattesatsene i de respektive landene bety mer for det effektive skattenivået enn forskjellene i skattegrunnlaget. I henhold til Skatteutvalget viser beregninger at studiet, til tross for dels usikre forutsetninger, viser en betydelig grad av stabilitet med hensyn på hvilke land som har lav effektiv beskatning og hvilke land som har høy effektiv beskatning.⁹⁶

I studiet ble tre skattesatser beregnet. For selskaper ble effektiv gjennomsnittsskattesats og effektiv marginalsatt beregnet. Også for investorer og selskap ble det beregnet en effektiv marginalsatt. I forbindelse med lavskattelandvurderingen er det den effektive gjennomsnittssatsen på selskapsnivå som er av interesse. Den viser det effektive skattenivået generelt for selskaper i Norge, og vil danne et utgangspunkt for sammenligningsgrunnlaget i lavskattelandvurderingen. Dette legger også lagmannsretten til

---

⁹⁴ Brev fra Finansdepartementet til Sentralskattekontoret for storbedrifter av 15. februar 2006.

⁹⁵ NOU 2003:9, avsnitt 4.5.1.

⁹⁶ NOU 2003:9, avsnitt 4.5.1.

grunn i Cermaq-saken⁹⁷ der de kom frem til at Mannheimstudiene var et godt utgangspunkt for vurderingen av det effektive skattenivået i Norge. Fra lagmannsrettsdommen hitsettes:

”Selv om de forutsetninger beregningene bygger på er usikre og vil variere fra investering til investering og fra land til land, antar lagmannsretten at de valgte forutsetninger gir et godt utgangspunkt for beregningene”.

Det effektive gjennomsnittsskattenivået for selskaper i Norge ble i studiet beregnet til 25,5 prosent.

Mannheimstudiet beregner ikke det effektive skattenivået i Chile. Ved lavskattelandvurderingen av Chile ønsket Sentralskattekontoret for storbedrifter en tilsvarende beregning utført. I den forbindelse kontaktet de Finansdepartementet, som i februar 2006 beregnet de effektive skattesatsene i Chile. Beregningene ble foretatt med bakgrunn i tall fra likningsårene 2001 til 2003.

Ved beregningen la Finansdepartementet i stor grad til grunn de samme forutsetningene som i Mannheimstudiet. Departementet tok derimot hensyn til spesielt to viktige variabler for lavskattelandvurderingen av Chile. I Chile foreligger det spesielt gunstige avskrivningsregler, disse varierer etter hvor stor avkastning selskapet har. I Finansdepartementets beregninger er det derfor foretatt beregninger for tre forskjellige avkastningssatser; 5, 10 og 20 prosent. I Mannheimstudiet lå avkastningen på 20 prosent. Videre har departementet foretatt en beregning av de effektive skattesatsene for Chile med bakgrunn i null prosent avskrivningssats, som er tilfellet for selskaper i Chile. I Norge er derimot avskrivningssatsen for goodwill 20 prosent.⁹⁸

---

⁹⁷ LB-2005-76733.

⁹⁸ Brev fra Finansdepartementet til Sentralskattekontoret for storbedrifter av 15. februar 2006. Se for øvrig punkt 2.7.

Mannheimstudiet kan etter dette være et godt utgangspunkt ved beregningen av det effektive skattenivået i forbindelse med lavskattelandvurderingen. Studiet gir et bilde av det generelle effektive skattenivået i Norge og andre europeiske land, og kan ved vurderingen videre justeres for eventuelle gunstige skatteregler innenfor enkelte næringer.

2.8 Paralleller – utenlandske forhold

De fleste industrielle land har innført regler som kan forebygge skattemotivert kapitalflukt til lavskatteland. USA har lenge vært et foregangsland, og innførte regler på området allerede i 1962. Internasjonalt omtales reglene ofte som ” Subpart F-reglene”, etter hvor reglene er plassert i amerikansk skattelovgivning.⁹⁹

Flere land baserer seg på en sammenligning av skattenivåene i vedkommende land og det eventuelle lavskattelandet. Normalt anses land med et skattenivå lavere enn 50 prosent av det aktuelle lands skattenivå som lavskatteland. Dette er blant annet Storbritannia og Japan sine løsninger. Norge har, som Frankrike, valgt en litt høyere andel, her må skattenivået være lavere enn 2/3, altså 66 prosent. Effekten av prosentandelen vil naturlig vis påvirkes av beregningsgrunnlaget for de ulike landene.¹⁰⁰

USA og Canada har derimot valgt en helt annen løsning. Reglene får her anvendelse på en bestemt type virksomheter, uavhengig av det aktuelle landets skattenivå.

Flere land, deriblant Sverige og Finland, har valgt å opprette lister over land de anser som lavskatteland og/eller normalskatteland. Fra og med inntektsåret 2004 har Norge også utarbeidet tilsvarende lister.¹⁰¹

---

⁹⁹ Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.3.

¹⁰⁰ Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

¹⁰¹ Ot.prp. nr. 1 (2004-05), avsnitt 6.5.4.4. Se for øvrig også under oppgavens punkt 4.

3 Spesiell del

3.1 Innledning

Som et utgangspunkt skal det ved lavskattelandvurderingen etter skatteloven § 10-63, foretas en generell vurdering av det effektive skattenivået i Norge og det respektive lavskattelandet.¹⁰² Ved beregningen skal særlige gunstige skatteregler påvirke det effektive skattenivået. Bakgrunnen for denne typen regler er variert, men ofte hensyntar myndighetene enkelte virksomheter for å fremme eksempelvis konkurranse med utenlandske aktører. Med bakgrunn i dette skal det således foretas en generell lavskattelandvurdering for hver enkelt næring.¹⁰³ Skatteregler som kun er av marginal betydning for det effektive skattenivået av den enkelte næring, skal ikke medtas i vurderingen.¹⁰⁴

I henhold til rettspraksis¹⁰⁵ tas det, ved beregningen av det effektive skattenivået, utgangspunkt i det nominelle skattenivået i landet. Det alminnelige skattenivået i Norge ligger på 28 prosent. Utgangspunktet korrigeres således etter hvordan de gunstige skattebestemmelsene påvirker beskatningen av næringen. Mannheimstudiet anser det effektive skattenivået for selskaper i Norge til 25,5 prosent.¹⁰⁶ Lagmannsretten i Cermaq-saken la dette utgangspunkt til grunn ved sin lavskattelandvurdering av Chile.¹⁰⁷

Jeg vil under denne delen av oppgaven se på ulike gunstige skatteregler, og hvordan de påvirker det effektive skattenivået ved lavskattelandvurderingen etter skattelovens § 10-63.

---

¹⁰² Ot. prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

¹⁰³ Ot. prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

¹⁰⁴ LB-2005-76733.

¹⁰⁵ LB-2005-76733.

¹⁰⁶ Se under punkt 2.6.

¹⁰⁷ LB 2005-76733.

3.2 Kildeskatter (withholding taxes)

Kildeskatter er skatter betalt på utbytte utdelt fra selskapet eller skatt på aksjegevinst ved salg av andel i det utenlandske selskapet. Spørsmålet blir så om denne skatten skal medregnes ved beregningen av det effektive skattenivået i det eventuelle lavskattelandet.

Det er ”den alminnelige inntektskatten på selskapet”, jf. skatteloven § 10-63, som er avgjørende ved lavskattelandvurderingen. Kan så skatt som ved første øyekast er tilordnet eierne av selskapet medregnes som alminnelig inntektsskatt på selskapet?

Problemstillingen kom blant annet opp i forbindelse med lavskattelandvurderingen av Chile.¹⁰⁸ Skattesystemet i Chile er todelt. Det beregnes først skatt på selskapets overskudd, såkalt First Category Tax (FCT). Denne lå i år 2000 på ca. 15 prosent. Videre påløper det en tilleggsskatt for utenlandske aksjonærer, Additional Tax (AT), i år 2000 lå denne på 35 prosent. Skatten beregnes av utbytte aksjonæren måtte ta ut av selskapet. Deltakeren får imidlertid kredit for skatten selskapet allerede har betalt i FCT-skatt. Spørsmålet blir så om skatten som beskattes på deltakerens hånd er å anse som ”alminnelig inntektsskatt på selskapet,” jf. skatteloven § 10-63.

Skatten betales av deltakerne selv og øker med det ikke selskapet skattekostnader. Dette taler for at skatten ikke er å anse som en selskapsskatt. I forhandlinger til skatteavtalen mellom Chile og Norge betegnet derimot Norge AT-skatten som en selskapsskatt. Begrunnelsen for dette kan være et resultat av forhandlinger. Ved inngåelse av skatteavtaler mellom land må det nødvendigvis inngås noen kompromisser. Dette er også synspunktet til lagmannsretten i Cermaq-saken.¹⁰⁹ Retten legger til grunn at AT-skatten ikke er å anse som en selskapskatt, men derimot skatt på aksjonæren selv. Lagmannsretten bemerker:

---

¹⁰⁸ LB-2005-76733.

¹⁰⁹ LB-2005-76733.

”Etter bevisførselen finner likevel lagmannsretten det klart at selskapets skattekost ikke økes som følge av at utenlandske aksjonærer belastes Additional Tax. Dette må være avgjørende, ikke hvordan skatten rubriseres i skatteavtalen eller hvem som forestår selve innbetalingen av skatten”.

Det at kildeskatten ikke regnes som en selskapsskatt kan imidlertid lede til sterkt urimelige løsninger. NOKUS-deltakeren vil i slike tilfeller først betale løpende skatt i Norge av sin andel av selskapets overskudd (med eventuell kredit for underliggende lokal selskapsskatt). I tillegg vil de måtte betale kildeskatt på utdelt utbytte fra selskapet. Siden selskapsaksjonærer i NOKUS-selskaper ikke er skattepliktig for utdelt utbytte fra NOKUS-selskapene, vil de heller ikke få kredit for utbytteskatten de måtte betale i de eventuelle lavskattelandet. Resultatet blir økonomisk dobbeltbehandling. Reelle hensyn taler således for at skatten på utbyttet bør få betydning for vurderingen av det effektive skattenivået.

Alle instanser i Cermaq-saken¹¹⁰ var derimot enige om at AT-skatten i Chile skulle holdes utenfor lavskattelandvurderingen. Både rettspraksis og Sentralskattekontorets praksis taler etter dette for en tilsvarende løsning.

Vi kan etter dette således legge til grunn at kildeskatter som et utgangspunkt ikke skal hensyntas ved lavskattelandvurderingen etter skatteloven § 10-63.

3.3 Norske konsernbidragsregler

3.3.1 Generelt

Konsernbidragsreglene finner vi i skatteloven §§ 10-2 flg. Reglene går ut på at et aksjeselskap kan gjøre fradrag ved inntektslikningen for bidrag den måtte ha gitt til selskap innen samme konsern. Tilsvarende vil et konsernbidrag normalt være å anse som en skattepliktig inntekt for mottakerselskapet. Et skattemessig overskudd i et selskap vil

---

¹¹⁰ 2000-6 (SFS), Utv. 2005 side 567, LB-2005-76733.

således kunne utligne et skattemessig underskudd i et annet. På konsernbasis vil derfor samlet utlignet skatt reduseres, samtidig som de bidrag som har redusert overskuddet til giverselskapet forblir i konsernet. Konsernet oppnår på den måten en skattemessig behandling på lik linje med avdelinger innen ett og samme selskap.¹¹¹

Ved lavskattelandvurderingen er det det effektive skattenivået som danner sammenligningsgrunnlaget. Spørsmålet blir så om de norske konsernbidragsreglene påvirker det generelle effektive skattenivået i Norge.

Problemstillingen kom opp i Cermaq-saken i forbindelse med lavskattelandvurderingen for Chile.¹¹² Chile har ikke tilsvarende regler om konsolidering for konserner som i Norge. Med konsernbidragsreglene i Norge vil et norsk konsern ha muligheten til å redusere sin skatt det enkelte år.

Det er *”den alminnelige inntektsskatt på selskapets og innretningens samlede overskudd”*, jf. skatteloven § 10-63, som danner grunnlaget for lavskattelandvurderingen. Ordlyden taler for at det er det involverte selskapet, isolert sett, som skal bedømmes, og ikke flere selskap sammen. Det er imidlertid ingen holdepunkter i forarbeidene for at man har konsernbidragsordningen i denne forbindelse. Lagmannsretten støtter dette og legger i Cermaq-saken¹¹³ til grunn at ordlyden i skatteloven § 10-63 ikke er til hinder for at konsernstrukturen i et selskap skal få betydning i forhold til lavskattelandvurderingen.

Lagmannsretten foretok først en generell vurdering av konsernbidragsordningens betydning. Både Mannheimstudiene og Finansdepartementets beregninger av det effektive skattenivået i Chile er tause om konsernbidragsordningen.¹¹⁴ Lagmannsretten i Cermaq-saken legger til grunn at verken studiet eller departementet har tatt hensyn til

---

¹¹¹ Zimmer (2006) side 361.

¹¹² LB 2005-76733, Utv. 2005 side 1378.

¹¹³ LB-2005-76733.

¹¹⁴ Se punkt 2.7.

konsernbidragsreglene, og at reglene således må tillegges videre vekt ved vurderingen av det effektive skattenivået. Dette er i overensstemmelse med hva overligningsnemnda kom frem til i samme sak.

Et selskap med underskudd vil kunne fremføre deler av sitt underskudd og på den måten få en redusert skatt i fremtidige år. For konsernet sin del vil konsernbidragsreglene bare medføre en forskjøvet periodisering av skatteplikten. Dette kan tale for at ordningen ikke endrer det effektive skattenivået. Imidlertid vil konsernet også i kommende år kunne gjøre slike tilpasninger. Det er derfor vanskelig å beregne effekten konsernbidragsreglene har.

Lagmannsretten fant det også vanskelig å beregne effekten av ordningen. Retten henviser til overligningsnemndas synspunkter i samme sak.¹¹⁵ Fra overligningsnemnda hitsettes:

”Chile hadde ikke regler om konsernbidrag, men hadde til gjengjeld regler om forserte avskrivninger. Overligningsnemnda antok at effekten av disse to regelsett langt på vei var korresponderende og således hadde omtrent motsvarende reduserende effekt på henholdsvis det norske og det chilenske skattenivået”.

Lagmannsretten legger etter dette til grunn at effekten av konsernbidragsordningen generelt sett vil ha samme effekt som de forserte avskrivningsreglene i Chile. De to gunstige reglene vil på den måten utligne hverandre. De forserte avskrivningsregler er allerede hensyntatt i Finansdepartementets beregninger. Disse beregningene forelå, som sagt ikke for overligningsnemnda. Lagmannsretten legger derfor til grunn at Finansdepartementets beregninger på det effektive skattenivået i Norge må reduseres. Lagmannsretten bemerker:

”Når overligningsnemnda har antatt at reglene har omtrent samme effekt som de chilenske forserte avskrivningsregler, finner lagmannsretten å kunne legge det til

---

¹¹⁵ 2000-6 (OLN).

grunn. Og i forhold til Finansdepartementets anslag må det etter dette gjøres en reduksjon ved beregningene av det norske skattenivået.”

I Fjord Seafood-saken kom tingretten til et annet resultat¹¹⁶. Saken omhandlet gyldigheten av ligning av Fjord Seafood ASA for inntektsåret 2001 og 2002. Ligningen gjaldt formelt Fjord Seafood Chile Ltda, et holdingselskap heleid av Fjord Seafood ASA. Selskapene drev utelukkende med virksomhet innen fiskeoppdrett. Tvistespørsmålet gikk ut på om det var grunnlag for å NOKUS-beskatte selskapet etter skatteloven §§ 10-60 flg. Konkret ønsket selskapet å falle inn under reglene, for å innrømme rett til å utgiftsføre de underskudd som i de to nevnte inntektsårene påløp de chilenske selskapene. Tingretten opphevet ligningsnemndas avgjørelse, og saken er på ny oppe til vurdering hos ligningsnemnda ved Sentralskattekontoret for storbedrifter. Nytt vedtak foreligger ikke p.t.¹¹⁷

Retten mener det kan være flere årsaker til Mannheimsstudiets manglende henvisninger til konsernbidragsreglene og Skatteutvalgets taushet om dette. Tingretten antar at effekten av reglene er ansett for å være av så liten betydning at studiet ikke har tatt hensyn til dem. Videre kan begrunnelsen for tausheten være at andre land i tabellen ha lignende konsernbidragsregler, slik at effekten mellom landene vil være lik. Ordningen vil derfor ikke påvirke det effektive skattenivået. Tingretten finner det tankevekkende at studiet ikke i har tatt hensyn til konsernbidragsreglene, slik overligningsnemnda og lagmannsretten påstår. Tingretten i Fjord Seafood-saken tolker Skatteutvalgets taushet til at konsernbidragsreglene ikke vil påvirke det effektive skattenivået i Norge av betydelig grad.

Konsernbidragsordningen får etter skatteloven § 10-2 kun anvendelse når giver og mottaker er norske selskap. Ordningen får således i utgangspunktet ikke anvendelse på utenlandske selskaper i konsern med norske selskaper, som er tilfellet i Cermaq-saken. Ved lavskattelandvurderingen skal det foretas en generell hypotetisk beregning av det effektive

---

¹¹⁶ Utv. 2005 side 1378.

¹¹⁷ Telefonsamtale med J. Berger hos Sentralskattekontoret for storbedrifter.

skattenivået for tilsvarende selskaper i Norge og det eventuelle lavskattelandet. Om ordningen kun får anvendelse i Norge, vil således ikke være av betydning ved beregningen av det effektive skattenivået. Dette slutter også tingretten seg til i Cermaq-saken.¹¹⁸

Tas det hensyn til konsernbidragsordningen vil NOKUS-ligningen trolig variere fra selskap i et konsern, og selskap utenfor konsern. Dette var ett av motargumentene for tingretten i Cermaq-saken.¹¹⁹ Momentet hadde også blitt drøftet i tidligere instanser der en mer konkret vurdering av selskapene var utgangspunktet. Tingretten kom til at argumentet ikke kunne tillegges avgjørende vekt. Ligningen av et konsernselskap og et vanlig selskap vil variere også etter norske skatteregler. I tillegg antas argumentet å ha mindre vekt når det etter lovgivers ønske skal foretas en mer generell vurdering av det effektive skattenivået.

Det er etter dette liten tvil om at konsernbidragsordningen får betydning for vurderingen av det effektive skattenivået i Norge. Dette slutter tingretten og lagmannsretten i Cermaq-saken seg til.¹²⁰ Hvor stor effekten av ordningen er vil variere fra sak til sak, det er således vanskelige å si noe generelt om dette.

3.3.2 Lavskattelandvurderingen av selskaper med konserntilhørighet

Spørsmålet blir her om et selskap som en del av et konsern kan nyte godt av gunstige regler som kun indirekte påvirker selskapet. Skal det effektive skattenivået for Norge således påvirkes for et selskap der de gunstige skattereglene ikke direkte får anvendelse.

I Cermaq-saken ble konsernbidrag vurdert i forbindelse med en gunstig periodiseringsregel for fiskeoppdrettsnæringen.¹²¹ Lagmannsretten tok stilling til om Ewos, et førselskap

---

¹¹⁸ Utv. 2005 side 567.

¹¹⁹ Utv. 2005 side 567.

¹²⁰ Utv. 2005 side 567, LB 2005-76733.

¹²¹ Jf. skatteloven § 8-1.

tilknyttet et konsern innen havbruksnæringen, skulle nyte godt av effekten av de gunstige reglene fiskeoppdrettsselskapene i samme konsern fikk anvendelse av.

Lagmannsretten legger til grunn, som ved den generelle vurderingen av konsernbidrag, at ordlyden i skatteloven § 10-63 ikke setter en stopper for at ordningen skal få anvendelse på et konsern. Lagmannsretten uttaler så at det avgjørende for lovgiver vil være om selskapet antas å falle inn under NOKUS-beskatning, ikke hvordan selskapet er organisert i det aktuelle land. Det er således ikke ønskelig at skatteregler er av avgjørende betydning ved virksomhetens valg av organisasjonsform. Fra lagmannsrettsdommen hitsettes:

”Så lenge organisasjonsmåten fremstår som naturlig og i samsvar med det som ville være vanlig i Norge, kan det etter lagmannsrettens syn ikke utledes av lovens ordlyd at det skal ses bort fra konserntilhørigheten”.

Videre legger lagmannsretten til grunn at betydningen av om selskapet har en konserntilhørighet eller ikke vil være et spørsmål om lavskattelandvurderingen skal gjøres på et generelt eller individuelt nivå. Selskapets konserntilhørighet kan ikke på et generelt grunnlag være avgjørende for om selskapet, som en del av et konsern, får en gunstigere skatteposisjon enn tilsvarende selskaper i Chile.

Lagmannsretten trekker videre inn reelle hensyn. Og peker på at fôrproduksjon i Chile er en naturlig del av fiskeoppdrett. Det vil således ikke være unaturlig at overskudd innen fôrselskaper kan utlignes mot underskudd i fiskeoppdrettselskaper.

Både ligningsnemnda og overligningsnemnda i Cermaq-saken¹²² tok avstand fra en tilsvarende vurdering av konsernbidragsordningen. De la til grunn at en vurdering av særreglene i skatteloven § 8-1 og konsernbidragsordningen ville bli for konkret. Som

---

¹²² 2000-6 (SFS).

tidligere nevnt la nemnda til grunn at det etter lovgivers ønske skulle foreligge en mer generell vurdering av skattenivået i næringen.

Etter dette kan vi legge til grunn at det ved beregningen av det effektive skattenivået skal kunne hensyntas eventuelle gunstige skatteordninger som kun indirekte, med bakgrunn i en konserntilhørighet, påvirker selskapet. Lavskattelandvurderingen må således antas å kunne dras mot en konkret vurdering.

3.4 Periodisering

3.4.1 Innledning

Periodiseringsregler, også benevnt som tidfestingsregler, er regler om hvilket inntektsår forskjellige inntekter og kostnader skal henføres.¹²³ I Norge er hovedregelen at selskapets inntekter og kostnader skal tidfestes etter realisasjonsprinsippet, jf. skatteloven § 14-2, første og annet ledd. Inntekter tidfestes det år skatteyder har fått ubetinget rett til inntekten. Kostnadene fradras videre det år den skattepliktige har pådratt seg en ubetinget rett til å dekke dem. Prinsippet har flere unntak, blant annet reglene om aktiveringsplikt og avskrivninger.

Spørsmålet blir om denne typen særregler skal påvirke det effektive skattenivået som sammenligningsgrunnlag ved lavskattelandvurderingen.

Effekten av gunstige periodiseringsreglene vil i mange tilfeller variere med hensyn til hvor stor fortjenestemargin selskapene har. Siden vurderingen skal gjøres på et generelt nivå for hele næringen kan det være vanskelig å beregne effekten.

Spørsmålet om betydningen av avskrivningsreglene kommer først opp hvis de to aktuelle landene har forskjellige avskrivningsregler på samme næring. Har eksempelvis både Norge

---

¹²³ Lignings ABC 2005.

og det antatte lavskattelandet begge lineære avskrivningsregler, der avskrivningene er satt til 10 år, vil ikke reglene få betydning for vurderingen.

3.4.2 Avskrivningsregler – utlandet

Spørsmålet om avskrivningsreglenes betydning ved utarbeidelse av den effektive skattesatsen kom opp i forbindelse med lavskattelandvurderingen av Chile i Cermaq-saken.

I Chile forekommer det to typer avskrivningsregler, normale og akselererte/forserte. De normale, altså lineære avskrivninger over antatt levetid, antas ikke å avvike mye fra avskrivningsreglene i henhold til norske regler. De får derfor ikke betydning ved vurderingen. I tillegg har man i Chile i noen tilfeller muligheten til å avskrive etter de akselererte/forserte avskrivningsreglene. Avskrivningsperioden forkortes her til cirka en tredjedel av antatt levetid. Avskrivningen i Chile vil med det være gunstigere enn i Norge.¹²⁴

Mannheimstudiet beregnet som nevnt ikke det effektive skattenivået i Chile. Finansdepartementet utarbeidet derfor i februar 2006 en lignende beregning av det chilenske effektive skattenivået.¹²⁵ Beregningen inkluderte betydningen av de forserte avskrivningsreglene, som påvirker gjennomsnittskattesatsen i forhold til hvor stor fortjeneste selskapet har.¹²⁶ I Cermaq-saken,¹²⁷ som gjaldt inntektsåret 2000, fastslår lagmannsretten at de forserte avskrivningene hensyntas i Finansdepartementets beregninger av det chilenske effektive skattenivået. Under overskriften ”Forserte avskrivninger” bemerker lagmannsretten:

---

¹²⁴ Utv. 2005 side 1378.

¹²⁵ Brev fra Finansdepartementet til Sentralskattekontoret for storbedrifter, 15. februar 2006.

¹²⁶ Se for øvrig under punkt 2.7.

¹²⁷ LB-2005-76733.

”Som nevnt inngår dette i departementets sammenligning for 2001, og ligger derved allerede inne i det nominelle utgangspunkt for vurderingen”.

Lagmannsretten legger med dette til grunn at de forserte avskrivningsreglene skal være av betydning ved beregningen av det effektive skattenivået.

Finansdepartementets beregninger forelå først i februar 2006. I Cermaq-saken fant tingretten, som da ikke hadde de nevnte beregninger for hånden, det vanskelig å avgjøre effekten av de akselererte avskrivningsreglene. De bemerket at det må tas hensyn til mulighetene for akselererte avskrivninger, men slo til slutt fast at mulighetene ikke ga et betydelig utslag ved sammenligningen til Norge.¹²⁸

Betydningen av et lavskattelands gunstige avskrivningsregler kom også opp ved lavskattelandvurderingen av Monaco. I 2000-622 (SFS) anså Sentralskattekontoret for storbedrifter Monaco som et lavskatteland i forhold til NOKUS-reglene. Et moment i kontorets begrunnelse var nettopp de fleksible avskrivningsreglene. I Monaco øker størrelsen på avskrivningene når skatten øker. Monaco har også gunstige avsettingsregler.¹²⁹ Sentralskattekontoret for storbedrifter kom frem til at disse forholdene påvirker det effektive skattenivået i Monaco.

Vi kan etter dette legge til grunn at forserte avskrivningsregler og andre gunstige særregler som fører til en kortere avskrivningsperiode vil kunne hensyntas ved vurderingen av det effektive skattenivået i et eventuelt lavskatteland.

3.4.3 Avskrivningsregler – Norge

Etter skatteloven § 6-10, annet ledd kan det kreves fradrag for avskrivninger av forretningsverdi, også benevnt som goodwill. Selskapets fortjenestemargin vil således

---

¹²⁸ Utv. 2005 side 567.

¹²⁹ Almvik (2006) side 374.

minke på grunn av avskrivningene. Spørsmålet blir her om den effektive skattesatsen i Norge reduseres med bakgrunn i bestemmelsen.

Denne problemstillingen kom opp i Cermaq-saken, der lagmannsretten tok stilling til om Chile var å anse som et lavskatteland.¹³⁰ Noen lignende regler om avskrivninger av goodwill foreligger ikke etter det chilenske skattesystemet. Skattegrunnlaget vil med det være høyere i Chile enn i Norge. Lagmannsretten uttaler:

”Etter lagmannsrettens syn kan det ikke være tvilsomt at den adgangen norske skatteregler gir til å foreta avskrivninger på ervervet goodwill, uten hensyn til faktisk verdifall, i praksis innebærer en reduksjon av de effektive skattesatsene sammenlignet med Chile, der slike avkastninger ikke gis”.

Ved Finansdepartementets beregninger av det effektive skattenivået i Chile, forutsatte departementet at 20 prosent av investeringen består av goodwill, og at den videre har et faktisk økonomisk verdifall på 15,3 prosent årlig. Siden det i Chile ikke er avskrivninger på goodwill, vil investorene påføres en betydelig kostnad som ikke er fradragsberettiget. Finansdepartementet beregnet utfallet av de to lands forutsetninger, og det er disse reglene som ligger til grunn for lagmannsrettens uttalelser.¹³¹

Spørsmålet videre blir så om selskapet rent faktisk hadde ervervet goodwill som kunne vært avskrevet i Norge. Lagmannsretten legger her en generell vurdering til grunn, i tråd med forarbeidene.¹³² Det skal ikke ved lavskattelandvurderingen foreligge en konkret vurdering av selskapet som sådan, hvorvidt selskapet rent faktisk har avskrevet goodwill er derfor helt uten betydning.

---

¹³⁰ LB- 2005-76733.

¹³¹ Brev fra Finansdepartementet til Sentralskattekontoret for storbedrifter, 15. februar 2006.

¹³² Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

Lagmannsretten legger således til grunn at det ved beregningen av det effektive skattenivået skal legges inn en forutsetning om at investeringen inkluderer ervervet goodwill.¹³³

Det kan etter dette antas at de gunstige avskrivningsreglene for goodwill vil påvirke det effektive skattenivået i Norge.

3.5 Skatteloven kapittel 8

3.5.1 Fiskeoppdrettsnæringen

I skatteloven § 8-1, første ledd bokstav a, finner vi en særlig gunstig periodiseringsregel for fiskeoppdrettsnæringen. Spørsmålet her er om den gunstige bestemmelsen skal få betydning for vurderingen av det effektive skattenivået i Norge.

Etter bestemmelsen anses ikke tilvekst i beholdningen av fisk i oppdrettsanleggene som inntekt. Som tilvekst menes blant annet fiskeyngel. Dette innebærer videre at førkostnadene i forbindelse med tilveksten kan kostnadsføres direkte. Det gis således direkte fradrag for kjøpesummen av levende fisk som er innkjøpt i året.¹³⁴ I utgangspunktet skulle disse kostnadene aktiveres. Selskaper innen fiskeoppdrett vil således etter de norske reglene få en skattekredit, sammenlignet med andre land som ikke har slike særregler.

Det er det generelle effektive skattenivået for fiskeoppdrettsnæringen som er avgjørende for lavskattelandvurderingen etter skatteloven § 10-63.¹³⁵ Anses det å foreligge en gunstig skatteregel av betydning, vil dette kunne påvirke det effektive skattenivået.

---

¹³³ LB 2005-76733.

¹³⁴ Almvik 2006) side 383.

¹³⁵ Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

Problemstillingen har vært oppe i forbindelse med lavskattelandvurderingen av Chile.¹³⁶ Chile har ingen særregler for oppdrettsnæringen, slik Norge har. Tilvekst og innkjøp av fisk må her aktiveres. Sammenlignet med fiskeoppdrettsselskaper i Chile vil tilsvarende selskaper i Norge komme gunstigere ut, skattemessig.

I Cermaq-saken¹³⁷ tok likningsnemnda også stilling til lavskattelandbegrepet i forhold til fiskeoppdrettsselskapene. Chile ble her ansett som normalskatteland for oppdrettsnæringen. De gunstige periodiseringsreglene i skatteloven § 8-1, første ledd, bokstav a var av avgjørende betydning for vedtaket. Ved oppdrett av laks antar retten at fôrutgiftene utgjør 60 prosent av de totale produksjonskostnadene og 50 prosent av de totale kostnadene. Særbestemmelsen i skatteloven § 8-1 vil således utgjøre en relativ betydelig skattecredit for norske oppdrettsanlegg sammenlignet med tilsvarende anlegg i Chile.¹³⁸

I lagmannsrettsbehandlingen av fôrselskapet Ewos i Cermaq-saken¹³⁹ kom spørsmålet opp i forbindelse med konsernbidragsreglene. Spørsmålet i saken var om Ewos, som en del av et konsern, indirekte kunne nyte godt av de gunstige periodiseringsreglene ved beregningen av det effektive skattenivået i Norge. Etter en samlet vurdering la lagmannsretten til grunn at selskapet i saken ville hatt glede av bestemmelsen i skatteloven § 8-1. Retten la således til grunn at de gunstige periodiseringsreglene får betydning ved beregningen av det effektive skattenivået i Norge for fiskeoppdrettsnæringen.¹⁴⁰ Fra lagmannsrettsdommen hitsettes:

”Derimot kan det ikke være tvil om at i normaltilfellet ville anvendelsen av bestemmelsen [skatteloven § 8-1] innebære at skattenivået synker i forhold til nivået i et land uten en tilsvarende bestemmelse”.

---

¹³⁶ Cermaq-saken og Fjord Seafood-saken.

¹³⁷ 2000-006 (LN).

¹³⁸ Almvik (2006) side 378.

¹³⁹ LB-2005-76733.

¹⁴⁰ Se for øvrig punkt 3.3.2.

Spørsmålet videre blir så hvor stor effekt den gunstige skattebestemmelsen antas å ha. Effekten av reglene varierer med hvor stor fortjenestemargin selskapet har. Ved beregningen av effekten trakk lagmannsretten inn dette synspunktet. Retten bemerker i Cermaq-saken at økt fortjenestemargin normalt vil øke verdien av skattekreditten. Førkostnadene i et integrert konsern utgjør en mindre del av fortjenestemarginen enn i et oppdrettsselskap isolert. Effekten blir således tilsvarende redusert. Ved beregningene av det effektive skattenivået i Chile baserte Finansdepartementet sine beregninger på ulike fortjenestemarginer, nettopp for å vise de store forskjellene i det effektive skattenivået.¹⁴¹

Lagmannsretten fant det imidlertid vanskelig å beregne effekten av de gunstige reglene i Cermaq-saken. Til slutt bemerket retten at effekten av skattelovens § 8-1 i et integrert konsern, under driftsforhold som i Chile er begrenset, men legger videre til grunn at reglene trekker klart i retning av å redusere skatteforskjellen mellom Norge og Chile.¹⁴²

Etter dette kan det legges til grunn at den gunstige skatteregelen for fiskeoppdrettsnæringen påvirker det effektive skattenivået i Norge. Hvor stor effekt reglene har vil derimot variere fra selskap til selskap.

3.5.2 Bank- og forsikringsvirksomhet

I utgangspunktet får NOKUS-reglene anvendelse uavhengig av selskapets inntektstype og virksomhetsart.¹⁴³ Andelshavere i bankvirksomheter og forsikringsselskap hjemmehørende i lavskatteland kan således pålegges NOKUS-beskatning etter skatteloven §§ 10-60 flg.

Som et utgangspunkt beskattes virksomhetene etter de alminnelige skattereglene. I skattelovens kapittel 8 finner vi derimot gunstige skattebestemmelser for bank- og

---

¹⁴¹ Brev fra Finansdepartementet til Sentralskattekontoret for storbedrifter av 15. februar 2006.

¹⁴² LB-2005-76733.

¹⁴³ Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.7.

forsikringsvirksomheten. Spørsmålet i denne sammenhengen er om de gunstige særreglene vil påvirke det effektive skattenivået for henholdsvis bank- og forsikringsvirksomhet.

Etter skatteloven § 8-5, første ledd får forsikringsselskaper fradrag i inntekt for avsetninger til forsikringsfond eller tilsvarende fond. I en forhåndsuttalelse fra Sentralskattekontoret for storbedrifter var spørsmålet om konserninterne forsikringsselskap, såkalte captives, kunne NOKUS-beskattes.¹⁴⁴ Videre tok kontoret stilling til om captive-selskaper ved beregningen av NOKUS-inntekten kunne innrømmes de gunstige avsetningsreglene som foreligger for norske forsikringsselskap.

Kontoret kom til at captive-selskaper, på lik linje med andre selskaper i lavskatteland, kunne NOKUS-beskattes hvis de gjenstående vilkårene etter skatteloven §§ 10-60 flg. forelå. Videre antok kontoret at captive-selskaper ved beregning av NOKUS-inntekten kan kreve fradrag i inntekten for avsatte midler i forsikringsfond eller tilsvarende fond. Avsetningene må videre være i overensstemmelse med forsikringsvirksomhetslovgivning i det aktuelle land. Etter dette kan vi således anta at de gunstige særreglene også vil få anvendelse på captive-selskaper.

Ved en lavskattelandvurdering skal særlige gunstige regler hensyntas ved vurderingen av det effektive skattenivået i Norge og det respektive lavskattelandet. Har ikke lavskattelandet tilsvarende fradragsordning, vil det etter de norske reglene foreligge en skattekredit som kan påvirke det effektive skattenivået i Norge. Det må således etter dette antas at det effektive skattenivået for captive-selskaper og norske forsikringsselskaper må reduseres noe. Hvor stor effekt den gunstige skattebestemmelsen har, er det vanskelig å si noe om her.

Bankvirksomhet får etter skatteloven § 8-4 tilsvarende fradrag for beløp bankene betaler inn til bankenes sikringsfond. Videre foreligger det også flere gunstige skatteregler for

---

¹⁴⁴ Utv. 1996 side 201, punkt 1.3.

banknæringen i Norge, eksempelvis får banker fradrag for tap på utlån og garantier når tapet er regnskapsmessig avsatt.¹⁴⁵ Det vil således også for banknæringen foreligge en skattekredit etter de norske skattereglene.

Det kan med bakgrunn i det ovenfor nevnte etter dette legges til grunn at det effektive skattenivået for bankvirksomheter i Norge påvirkes av de gunstige skattereglene.

3.6 Tilknytning til flere land – filial

Et selskap hjemmehørende i et lavskatteland kan ha tilknytning til et normalskatteland. Eksempelvis kan et utenlands selskap i lavskatteland A drive virksomhet gjennom fast driftsted i normalskatteland B. Spørsmålet bli så hvilken betydning dette har for lavskattelandvurderingen. Skal det tas hensyn til den skatten selskapet er ilignet i land B eller må vurderingen beregnes til det landet selskapet er hjemmehørende i.

Det er etter ordlyden og forarbeidene det landet selskapet er hjemmehørende i som skal danne grunnlag for lavskattelandvurderingen.¹⁴⁶ Ilignet skatt av filialstaten skal således ikke medregnes i vurderingen, da den ikke er en del av den alminnelige inntektsskatten i land A. Dette er overens med praksis fra Sentralskattekontoret for storbedrifter. En sak om dette kom opp for ligningsnemnda i Utv. 2006 side 122.¹⁴⁷ Et selskap hjemmehørende i Hong Kong anså seg ikke hjemmehørende i et lavskatteland fordi det hadde en filial i Kina som betalte skatt etter en høy sats. Ligningsnemnda kom til at det etter en naturlig forståelse av ordlyden, samt med bakgrunn i formålet og fast praksis ved kontoret, ikke kunne legges til grunn at filialene skulle hensyntas ved vurderingen.

Dette fører til at selskap hjemmehørende i lavskatteland med filial eller fast driftssted i høyskatteland blir NOKUS-beskattet etter skatteloven §§ 10-60 flg. inklusive inntekten fra

---

¹⁴⁵ Jf. skatteloven § 14-5, fjerde ledd, bokstav g.

¹⁴⁶ Jf. skatteloven § 10-63., Ot.prp. nr. 16 (1991-92) avsnitt 6.9.

¹⁴⁷ Utv. 2006 side 122, punkt 2.3.14.

det faste driftstedet.¹⁴⁸ Foreligger det skatteavtale mellom land B og Norge, vil skatteavtalen som regel hindre den norske beskatningsretten.¹⁴⁹

Reelle hensyn taler derimot for at selskapets totale skatter bør legges til grunn ved vurderingen. For selskapet er det av liten betydning om skatten betales til det eventuelle lavskattelandet, der selskapet er hjemmehørende, eller til filialstatens land. Skatten er i begge tilfeller en utgiftspost for selskapet. Det er derfor fra selskapets ståsted naturlig å se på selskapets totale skattekostnad ved lavskattelandvurderingen.

Reglene om kreditfradrag i skattelovens § 16-20 åpner for at norske skatteyttere kan kreve fradrag for skatt betalt i utlandet. Aksjonærer i NOKUS-selskaper har etter bestemmelsens andre ledd anledning til å kreve et forholdsmessig fradrag for skatt allerede betalt av NOKUS-selskapet. Bestemmelsen åpner derimot bare for fradrag fra skatt betalt i det land selskapet er hjemmehørende. Skatt selskapet har betalt i en filialstat får den norske skatteyteren således ikke fradrag for selv om skatteyteren også vil betale norsk skatt på denne inntekten gjennom NOKUS-beskatningen. Hensyn til å unngå dobbeltbeskatning trekker dermed også i retning av at skatten i filialstaten bør hensyntas ved lavskattelandvurderingen.

Det kan derimot med bakgrunn i praksis hos Sentralskattekontoret for storbedrifter antas at det kun er skatt betalt i det land NOKUS-selskapet er hjemmehørende i, som skal hensyntas ved lavskattelandvurderingen.

3.7 Holdingselskaper

Etter skattereformen 2004-06 har Norge fått svært gunstige regler for holdingselskaper. Som et utgangspunkt er utbytte og aksjegevinster ikke skattepliktige for aksjeselskaper

---

¹⁴⁸ Almvik (2006) side 386.

¹⁴⁹ Woldbeck (2000) side 81.

eller andre lignende innretninger. Ordningen benevnes som fritaksmetoden, og er i realiteten en unntaksmetode.¹⁵⁰

Fritaksmetoden går lenger i retning av skattefritak enn det som er vanlig i andre land. I Norge er det ikke i utgangspunktet noe unntak for porteføljeinvesteringer, det stilles således ikke krav til eierandel, eiertid og/eller aksjeform for at aksjeinntektene skal kunne fritas fra beskatning. I skatteloven § 2-38, tredje ledd oppstiller derimot lovgiver unntak fra anvendelsen av fritaksmetoden for porteføljeaksjer i selskap utenfor EØS og, selvsagt, for aksjeinntekter fra selskap hjemmehørende i lavskatteland utenfor EØS. De norske reglene åpner med det for atskillig skatteplanlegging.

Spørsmålet her blir så hvilken betydning den nye fritaksmetoden får i forhold til det effektive skattenivået i Norge for holdingselskaper.¹⁵¹

Etter en tolkning av skatteloven § 10-63 er det det effektive skattenivået for holdingselskaper i Norge som skal danne grunnlag for lavskattelandvurderingen.¹⁵² Etter innføringen av fritaksmetoden vil det således være naturlig å anse det effektive skattenivået for holdingselskaper i Norge lik null.

Lovgiver vurderer derimot betydningen av fritaksmetoden i en annen retning. I forarbeidene til fritaksmetoden anfører de at hensynet bak disse reglene må føre til at det effektive skattenivået for holdingselskaper ikke kan settes lik null.¹⁵³ Man skal for norske selskaper ta hensyn til skatten som det underliggende selskapet allerede har betalt.¹⁵⁴ Departementet uttaler:

---

¹⁵⁰ Jf. skatteloven § 2-38.

¹⁵¹ Almvik (2006) side 403.

¹⁵² Ot.prp.nr.16, (1991-92), avsnitt 6.9.

¹⁵³ Ot.prp. nr. 1 (2004-05), punkt 6.5.4.2.

¹⁵⁴ Zimmer (2006) side 452.

”Ved vurderingen etter skatteloven § 10-63 må fritaksmetoden anses som en fremgangsmåte for å unngå økonomisk dobbeltbeskatning. Det innebærer at den norske effektive beskatningen av fritatte aksjeinntekter som innvinnes av selskaper ikke kan settes lik null, når beskatningen i det underliggende selskapet og eventuelle selskap lenger ned i eierkjeden tas i betraktning”.

Lovgiver gir ingen videre anvisninger på hvordan det effektive skattenivået for holdingselskaper i Norge skal ligge, bortsett fra at det ikke skal være null. I uttalelser fra Sentralskattekontoret for storbedrifter antydes det at skattenivået for aksjeinntekter i Norge fremdeles skal anses som 28 prosent. Det må videre også kunne antas at uttalelsene er ment for både aksjeutbytte og aksjegevinster.¹⁵⁵

Før innføringen av fritaksmetoden ble kreditmetoden anvendt i Norge. Etter praksis fra Sentralskattekontoret for storbedrifter skulle det effektive skattenivået sammenlignes før kreditten ble fradratt.¹⁵⁶ Det effektive skattenivået for holdingselskaper i Norge ble således ansett til å ligge på 28 prosent.¹⁵⁷

Etter praksis fra Sentralskattekontoret for storbedrifter forelå det to metoder ved lavskattelandvurderingen av holdingselskaper i utlandet. Var holdingselskapet hjemmehørende i et typisk normalskatteland, skulle de underliggende skattene selskapet hadde betalt medregnes ved vurderingen av det effektive skattenivået i landet. Ordningen fikk bare anvendelse på aksjeutbytte fra datterselskapene. Bakgrunnen for dette var at det aktuelle landet anvendte unntaksmetoden som et ledd i unngåelsen av internasjonal dobbeltbeskatning. Kontoret la således til grunn at NOKUS-reglene først skulle komme til anvendelse i den utstrekning unntaksmetoden ledet til et vesentlig annet resultat enn det kreditmetoden ville gjort.¹⁵⁸ Det var således den formelle skattesatsen og ikke

---

¹⁵⁵ Zimmer (2006) side 452.

¹⁵⁶ Almvik (2006) side 394.

¹⁵⁷ Zimmer (2006) side 451.

¹⁵⁸ Zimmer (2006) side 451.

nødvendigvis den effektive som dannet grunnlag for lavskattelandvurderingen. Sentralskattekontoret uttalte videre at denne tilnærmingen ikke fikk anvendelse på holdingselskaper i typiske lavskatteland.¹⁵⁹

For selskaper hjemmehørende i typiske lavskatteland var det holdingselskapers effektive skattenivå i det landet selskapet var hjemmehørende i som dannet sammenligningsgrunnlaget i lavskattelandvurderingen. Benyttet selskapet således unntaksmetoden, ble landet ansett som hjemmehørende i et lavskatteland.¹⁶⁰

Spørsmålet blir så om det effektive skattenivået for holdingselskaper i Norge påvirkes av fritaksmetoden, eller om skattenivået skal anses som 25,5 prosent.¹⁶¹ Videre blir spørsmålet om Sentralskattekontorets praksis også skal få anvendelse etter innføringen av fritaksmetoden.

I henhold til forarbeidene til fritaksmetoden antas det at det effektive skattenivået i Norge for holdingselskaper ikke skal settes til null, selv om fritaksmetoden innføres. Dette begrunner de med at metoden er innført som ledd i unngåelse av dobbeltbeskatning. Etter praksis fra Sentralskattekontoret skal i utgangspunktet ikke unntak- eller kreditmetoder hensyntas ved lavskattelandvurderingen av normalskatteland. Dette fikk bare anvendelse på aksjeutbytte. Fritaksmetoden får videre også anvendelse på aksjegevinster. Dette taler videre for at fritaksmetoden påvirker det effektive skattenivået for holdingselskaper.

Det er som tidligere nevnt det effektive skattenivået i Norge som er avgjørende for lavskattelandvurderingen. Fritaksmetoden fører i realiteten til en beskjedne skatt for holdingselskaper i Norge. Ved lavskattelandvurderingen av holdingselskaper hjemmehørende i typiske lavskatteland med tilsvarende ordninger, taler reelle hensyn for at effekten av ordningen teller likt ved vurderingen av det effektive skattenivået i de Norge og

---

¹⁵⁹ Utv. 2006 side 122, punkt 1.3.2.

¹⁶⁰ Zimmer (2006) side 452.

¹⁶¹ Effektive skattenivået for selskaper i Norge.

det aktuelle landet. Reelle hensyn taler også for en enhetlig bruk av lavskattelandbegreper for holdingselskaper, uavhengig av hvilket land selskapet er hjemmehørende i.

Fritaksmetoden får ikke i alle tilfeller anvendelse på holdingselskaper. På porteføljeaksjer og aksjer fra selskaper hjemmehørende i lavskatteland kommer alminnelig skatteregler til anvendelse. Det kan etter dette ikke legges til grunn en null skatt for holdingselskaper generelt i Norge.

Etter dette kan det antas at fritaksmetoden vil påvirke det effektive skattenivået i Norge. Hvor stor effekten er, vil variere fra selskap til selskap. Sentralskattekontoret for storbedrifter har p.t. ikke uttalt seg eksplisitt om fritaksmetodens betydning i forhold til lavskattelandvurderingen av holdingselskaper.

3.8 Hybrideselskaper

I USA forekommer selskapsformen Limited Liability Company (LLC). Selskapet har etter amerikansk rett begrenset ansvar, men selskapets overskudd skattelegges på deltakernes hånd.¹⁶² Flere spørsmål oppstår ved NOKUS-beskatning av deltakere i utenlandske selskap eller innretninger med en selskapsstruktur som ikke tradisjonelt er å finne i Norge. For det første blir spørsmålet om selskapet i forhold til norske skatteregler er å anse som eget skattesubjekt. Videre vil spørsmålet i oppgaven her være om skatten betalt av deltakerne i selskapet skal medregnes ved lavskattelandvurderingen.

I Norge anses selskaper med begrenset ansvar som egne skatterettslige subjekter. For ansvarlige selskaper (ANS) allokeres selskapets inntekter og utgifter til eierne og skattelegges på deres hånd og selskapet anses således ikke som eget skattesubjekt.¹⁶³

---

¹⁶² Utv. 2001 side 1641.

¹⁶³ Zimmer (2006) side 465.

I henhold til skatteavtalen mellom Norge og USA anses ikke LLC-selskaper som aksjeselskap. Det vil således ikke trekkes kildeskatt i USA på utdeling til personer bosatt i Norge.¹⁶⁴ Finansdepartementet kom i september 2001 med en forhåndsuttalelse om den skattemessige behandlingen av LLC-selskaper. Selskapsformen bygger som sagt på at deltakernes ansvar i selskapet er begrenset. Finansdepartementet la dette til grunn og anså dermed LLC-selskaper som egne skattesubjekter. USA vil imidlertid ikke klassifisere et LLC som et selskap. På grunn av denne ulike klassifiseringen av selskapet fra to lands side, benyttes ofte begrepet hybrideselskaper om slike selskapsformer.

Spørsmålet videre blir så om eiernes skatteplikt for selskapets overskudd skal innvirke på beregningen av det effektive skattenivået ved lavskattelandvurderingen.

Sentralskattekontoret har ved flere anledninger hatt problemstillingen oppe. Sentralskattekontoret for storbedrifter kom i sak 2000-633 (SFS) frem til at USA ikke var å anse som et lavskatteland i forhold til et LLC. Saken omhandlet et Delaware LLC, en særskilt selskapsform stiftet etter selskapslovgivningen i staten Delaware, USA. Sentralskattekontoret kom frem til at det avgjørende for vurderingen ikke var om det var selskapet eller deltakerne som ble ilagt beskatningen av overskuddet. Selv om myndighetene i USA har valgt å skattelegge selskapet på deltakers hånd, vil ikke det føre til at skattemotiverte investeringer eller kapitalplasseringer i USA vil forekomme.¹⁶⁵

Sentralskattekontoret kom til en annen konklusjon i sak 2001-610 (SFS). Saken omhandlet et LLC-selskap i USA. Sentralskattekontoret la i denne saken også til grunn at det var deltakeren og ikke selskapet som sådant som ble ilagt skatt. Med bakgrunn i skatteavtalen mellom Norge og USA beskattes som tidligere nevnt ikke norske deltakere i USA. Så lenge verken den norske deltakeren eller selskapet faktisk blir beskattet i USA, vil USA med den bakgrunn anses om et lavskatteland.¹⁶⁶

---

¹⁶⁴ Utv. 2001 side 1641.

¹⁶⁵ Almvik (2006) side 376.

¹⁶⁶ Almvik (2006) side 377.

En tredje gang var saken oppe for Sentralskattekontoret i 2001-637 (SFS). Sentralskattekontoret kom her til samme konklusjon som i den andre saken ovenfor.¹⁶⁷ Basert på skatteavtalen ilegges det ikke en skatt på deltakerne i USA. LLC-selskapet skal således anses hjemmehørende i et lavskatteland.¹⁶⁸

Etter dette kan det legges til grunn at LLC-selskaper i USA, med bakgrunn i skatteavtalen, i utgangspunktet skal anses hjemmehørende i et lavskatteland. Fra og med inntektsåret 2006 er derimot USA oppført på listen over land som skal anses som normalskatteland. NOKUS-beskatning av LLC-selskaper blir således etter dette uaktuelt, så lenge USA står oppført på listen.¹⁶⁹

3.9 Rederibeskatning

Det er etter skatteloven §§ 8-10 flg. særskilte regler for beskatning av rederivirksomhet i Norge. De gunstige reglene får anvendelse på aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper innen skipsfartsnæringen. Som et utgangspunkt utsettes beskatningen av driftinntektene fra rederivirksomheten, og selskapet blir først beskattet ved utdeling av ubeskattede inntekter til eierne eller hvis selskapet trer ut av rederibeskatningsordningen. I stedet pålegges selskapet en tonnasjeskatt etter skatteloven § 8-16. Selskapet skattelegges således for en sjablongmessig inntekt beregnet etter skipets tonnasje. Tonnasjeskatten vil normalt være svært beskjeden i forhold til skatteplikten etter de alminnelige skattereglene.¹⁷⁰ Ordningen representerer derfor en betydelig skattekreditt.¹⁷¹

---

¹⁶⁷ 2001-610 (SFS).

¹⁶⁸ Almvik (2006) side 377.

¹⁶⁹ Se punkt 4.6.

¹⁷⁰ Zimmer (2006) side 715, Woldbeck (2006) side 21-22.

¹⁷¹ Woldbeck (2000) side 80.

Ønsker selskapet å bli lignet etter de gunstige rederibeskatningsreglene, må selskapet kreve dette. Det er således ikke tilstrekkelig at de faktisk faller inn under vilkårene.¹⁷² Det er Sentralskattekontoret for storbedrifter som ligner etter reglene i skatteloven §§8-10 flg.¹⁷³

Spørsmålet blir derfor om den gunstige ordningen vil påvirke det effektive skattenivået i Norge for rederivirksomheter ved lavskattelandvurderingen.

Som et utgangspunkt er det ved lavskattevurderingen det effektive skattenivået i Norge og det eventuelle lavskattelandet som skal danne grunnlaget for vurderingen. Beregningene skal gjøres med bakgrunn i næringen selskapet er en del av.¹⁷⁴ Det må derfor være den løpende skatteleggingen av rederivirksomheten i Norge som vil danne grunnlaget for virksomhetens effektive skattenivå.¹⁷⁵

Tonnasjeskatten som pålegges rederivirksomheten kvalifiseres som en objektskatt. Ved sammenligningen er det etter skattelovens § 10-63 den alminnelige inntektsskatten som er avgjørende for vurderingen. Det er derfor tvilsomt om tonnasjeskatten kan regnes med ved beregningen av det effektive skattenivået for rederivirksomhet i Norge.¹⁷⁶

Den gunstige rederiordningen innebærer ikke en endelig skattefrihet. Selskapet vil først bli beskattet ved utdeling til eierne eller ved uttreden fra ordningen.¹⁷⁷ Det er effekten av ordningen som vil påvirke det effektive skattenivået for rederivirksomheten i Norge. Hvor stor effekt ordningen har er det derimot vanskelig å si noe om her.

---

¹⁷² Zimmer (2006) side 715, Woldbeck (2006) side 21-22.

¹⁷³ Jf. ligningsloven § 8-6 nr. 7.

¹⁷⁴ Ot.prp. nr. 1 (2004-05), punkt 6.5.4.2.

¹⁷⁵ Woldbeck (2000) side 80.

¹⁷⁶ Woldbeck (2000) side 80.

¹⁷⁷ Zimmer (2006) side 715.

Problemstillingen har ikke blitt satt på spissen overfor Sentralskattekontoret for storbedrifter. En mulig grunn til dette kan være at skipseiende selskaper regelmessig er hjemmehørende i selskaper som har et inntektsskattenivå som er ubetydelig eller ikke-eksisterende, eksempelvis Panama eller Liberia. Selskapet vil således anses som hjemmehørende i lavskatteland, også om skattenivået i Norge påvirkes av rederiskatteordningen.¹⁷⁸

Vi kan med dette legge til grunn at de gunstige reglene for skipseiende selskaper i Norge trolig vil påvirke det effektive skattenivået. Skattenivået for det utenlandske selskapet må etter dette være tilsvarende lavere for at vedkommende land skal anses som hjemmehørende i et lavskatteland. Det må derfor antas at skattenivået i utlandet må være tilsvarende lavere, for at vedkommende land skal kunne anses som lavskatteland.¹⁷⁹

3.10 Verdipapirfond

Mange investeringsfond i utlandet har særlige gunstige skatteregler. Vil de gunstige reglene påvirke det effektive skattenivået i en lavskattelandvurdering.

Skatteloven § 10-1, tredje ledd definerer to typer verdipapirfond som benyttes i Norge, aksjefond og obligasjonsfond. Ved beregningene av sammenligningsgrunnlaget etter lavskattelandvurderingen blir spørsmålet her om det skal foretas en generell vurdering for investeringsfond, eller en vurdering for aksjefond og en for obligasjonsfond.

Etter forarbeidene til skatteloven § 10-63, skal det foretas en generell sammenligning av nivået på den alminnelige inntektsskatten i Norge og det antatte lavskattelandet for den enkelte næring.¹⁸⁰ Lovgiver ønsker med dette å få frem et reelt skattenivå for næringen. Om et verdipapirfond klassifiseres som et aksjefond eller et obligasjonsfond har etter

---

¹⁷⁸ Almvik (2006) side 388.

¹⁷⁹ Almvik (2006) side 388.

¹⁸⁰ Ot.prp. nr. 16 (1991-92) punkt 6.9.

norske regler viktige skattemessige konsekvenser.¹⁸¹ Dette taler for at vurderingen skal gjøres hver for seg. Sentralskattekontoret anfører også dette synspunkt i Utv. 2006 side 122, som omhandlet finske obligasjonsfond.¹⁸² Problemstillingen har vært oppe for Sentralskattekontoret ved flere anledninger. Sentralskattekontoret hadde i tidligere uttalelser ansett SICAV fond i Luxembourg som hjemmehørende i lavskatteland.¹⁸³

Ved lavskattelandvurderingen vil det etter dette være mest hensiktsmessig å beregne det effektive skattenivået for aksjefond og obligasjonsfond hver for seg.

3.10.1 Obligasjonsfond

Med obligasjonsfond menes et verdipapirfond som etter vedtektene skal investere i andre verdipapirer enn aksjer,¹⁸⁴ eksempelvis rentepapirer. I Utv. 2006 side 122 kom spørsmålet om skattenivået for obligasjonsfond opp.¹⁸⁵ Saken omhandlet et finsk investeringsfond som investerte i statsobligasjoner utstedt av ikke-OECD land. Sentralskattekontoret for storbedrifter kom etter en samlet vurdering til at obligasjonsfond i Finland var å anse som hjemmehørende i et lavskatteland.

Etter finsk rett ble fondet ansett som eget juridisk objekt, fondet var videre ikke skattepliktig i Finland. Det kunne både tegnes avkastnings- og såkalte ”tillväxtandelar”. For den sistnevnte andelen ble det ikke betalt ut løpende avkastninger fra fondsandelene i det alle inntektene ble plassert direkte i fondet for å øke verdien av fondsandelene.¹⁸⁶

Som et utgangspunkt har obligasjonsfond i Norge ordinær skatteplikt. Obligasjonsfond har derimot fradragsrett i inntekten for beløp som utdeles til andelshaverne, jf. skatteloven §

---

¹⁸¹ Almvik (2006) side 392.

¹⁸² Utv. 2006 side 122, punkt 1.3.4.

¹⁸³ Utv. 1995 side 466.

¹⁸⁴ Jf. skatteloven § 10-1, tredje ledd.

¹⁸⁵ Utv. 2006 side 122, pkt 1.3.4.

¹⁸⁶ Utv. 2006 side 122, punkt 1.3.4.

10-6. Skjer det en løpende utdeling fra obligasjonsfondet i Norge, vil beskatningen i så tilfelle først finne sted ved utdeling på andelshavernes hånd, og beskatningen i Finland og Norge vil være tilnærmet likeartet. I praksis benytter obligasjonsfondene seg av denne fradragsretten. Fungerer derimot fondet som en ”sparebøsse”, vil det foreligge en vesentlig forskjell i beskatningen i Finland og Norge.¹⁸⁷

Kontoret antok at et norsk obligasjonsfond som hovedregel vil tilpasse seg de gunstige reglene, og obligasjonsfondet vil således ikke betale skatt. Kontoret la derimot ikke vekt på den mulige skattekreditten ved vurderingen av skattnivået for obligasjonsfond. De la således til grunn at fradragsordningen ikke var av avgjørende betydning for lavskattelandvurderingen.¹⁸⁸

Kontorets uttalelser er i overensstemmelse med en tidligere forhåndsuttalelse som omhandlet skattefrie SICAV fond i Luxembourg.¹⁸⁹ Kontoret la i denne uttalelsen til grunn at det ikke forelå noen plikt for obligasjonsfondene å utdele hele beløpet til andelshaverne. De gunstige skattereglene for obligasjonsfond i Norge skulle med det derfor ikke ha innvirkning på det effektive skattenivået. SICAV fondene i Luxembourg ble med denne bakgrunn ansett som hjemmehørende i lavskatteland.

Ved lavskattelandvurderingen er det ikke det konkrete forhold som skal legges til grunn, men en mer generell tilnærming av det effektive skattenivået for en enkelt næring, virksomhet eller lignende. I motsetning til det nominelle skattenivået, vil det effektive skattenivået således trekke i retning av selskapets reelle skattenivå. Det opplyses av Sentralskattekontoret at obligasjonsfondene i Norge i praksis velger den gunstige tilnærmingen til skattereglene. De vil således innrømmes et fradrag som fører til skattefrihet. Med bakgrunn i dette vil reelle hensyn tale for at de gunstige fradragsreglene for obligasjonsfond skal påvirke lavskattelandvurderingen av obligasjonsfond. Sterkere blir

---

¹⁸⁷ Almvik (2006) side 392,

¹⁸⁸ Utv. 2006 side 122, avsnitt 1.3.4, samt Almvik (2006) side 392.

¹⁸⁹ Utv. 1995 side 466.

hensynet hvis det utenlandske obligasjonsfondet gjennomgående deler ut resultatet til sine andelshavere.

Det finske fondets vedtekter åpner for at alle fondets inntekter hvis ønskelig kan tilbakeføres direkte til fondet. De norske investorene vil således, ved investeringer i det finske fondet, kunne unngå løpende beskatning av den eventuelle avkastning de skulle hatt utbetalt. Sentralskattekontoret legger her, i motsetning til vurderingen av de gunstige reglene for obligasjonsfond i Norge, til grunn at det gunstigste alternative skal vektlegges ved lavskattelandvurderingen. De bemerker videre at en slik skattemotivert kapitalplassering ligger i kjerneområdet for beskatningen av NOKUS-selskaper, og således vil tale for at det finske investeringsfondet er å anse som hjemmehørende i et lavskatteland.¹⁹⁰

Det kan spørres om det ved lavskattelandvurderingen av obligasjonsfond etter dette bør behandles etter som fondet deler ut midlene til sine andelshavere eller ikke. Jeg tar ikke videre stilling til dette i oppgaven her.

Det kan etter Sentralskattekontorets praksis antas at skattefrie obligasjonsfond i utlandet etter en sammenligning av det effektive skattenivået anses hjemmehørende i lavskatteland.

3.10.2 Aksjefond

Aksjefond skattelegges også i utgangspunktet etter de alminnelige skattereglene. Før inntektsåret 2006 var aksjegevinster derimot fritatt for skatt hvis fondets vedtekter forbød utbetaling av slike gevinster. Fradrag for tap kunne av den grunn heller ikke innrømmes.¹⁹¹

Etter innføringen av fritaksmetoden er derimot aksjefond nå fritatt for skatt på aksjeinntekter etter skatteloven § 2-38. For aksjefond i lavskatteland utenfor EØS som ikke

---

¹⁹⁰ Utv. 2006 side 122, punkt 1.3.4.

¹⁹¹ Jf. skatteloven [for inntektsåret 2005] § 10-31, tredje ledd.

faller inn under fritaksmetoden, kommer skatteloven § 10-31, tredje ledd til anvendelse. Aksjefondene er etter bestemmelsen fritatt for skatteplikt på aksjegevinster, og følgelig ikke fradrag for tilsvarende tap.¹⁹² Denne typen aksjefond eier som oftest så lite i hvert enkelt selskap, at de således omfattes av unntaket om porteføljeinvesteringene.¹⁹³ Aksjeutbytte fra tilsvarende selskaper er derimot skattepliktig etter de alminnelige skattereglene. Verken fritaksmetoden eller den nye bestemmelsen i skatteloven § 10-31, tredje ledd stiller vilkår til om fondet utdeler aksjegevinsten eller ikke, slik den gamle bestemmelsen gjorde.

Spørsmålet videre er om de nye reglene påvirker sammenligningsgrunnlaget for lavskattelandvurderingen av aksjefond.

At aksjegevinster før var skattefrie for aksjefond var ikke etter Sentralskattekontorets vurderinger tilstrekkelig til å påvirke det effektive skattenivået i Norge.¹⁹⁴ Skattefrie ordninger i de respektive landene ville etter dette føre til at aksjefondet var hjemmehørende i et lavskatteland.

De gunstige skattefritaksordningene for aksjefond ble etter innføringen av fritaksmetoden utvidet. Det stilles som sagt ingen vilkår til anvendelse av fritaket, noe som taler for at det effektive skattenivået nå påvirkes. I tillegg får fritaket også anvendelse på fondets inntekter fra aksjeutbytte. Etter forarbeidene skal særlig gunstige regler påvirke det effektive skattenivået for en næring.¹⁹⁵ Lovgiver har ikke uttalt seg spesielt om aksjefond og sammenligningsgrunnlaget i skattelovens § 10-63 ved utarbeidelse av fritaksmetoden.

---

¹⁹² jf. skatteloven § 10-31, tredje ledd.

¹⁹³ Jf. skatteloven 2-38, tredje ledd.

¹⁹⁴ Utv. 1995 side 466.

¹⁹⁵ Ot.prp. nr. 1 (2004-05) punkt 6.5.4.2

For aksjefond som investerer i lavskatteland utenfor EØS vil derimot kun aksjegevinster være skattefrie.¹⁹⁶ Aksjefondets renteinntekter og inntekter fra aksjeutbytte vil således skattelegges etter de ordinære reglene. Med bakgrunn i at reglene for aksjefond i lavskatteland utenfor EØS ikke har like omfattende skattefritak som tilsvarende fond hjemmehørende i normalskatteland og innenfor EØS, blir spørsmålet om det effektive skattenivået også for aksjefond hjemmehørende utenfor EØS påvirkes. Som nevnt ovenfor faller Sentralskattekontorets begrunnelse i Utv. 1995 side 446 trolig bort ettersom aksjefondet nå uten betingelser får skattefritak. Som tidligere nevnt skal gunstige skatteordninger påvirke lavskattelandvurderingen. En slik ordning antas å foreligge etter skatteloven § 10-31, tredje ledd.

Aksjefond i Norge har videre fradragsrett for honorarer betalt til forvaltere og andre løpende kostnader i forbindelse med fondet. Norske aksjefond vil etter dette nå sjelden betale skatt. Reelle hensyn taler således også for at det effektive skattenivået for aksjefond i Norge påvirkes.

Etter dette kan det trolig antas at det effektive skattenivået for aksjefond i Norge påvirkes av de gunstige skattereglene. Det effektive skattenivået i det aktuelle landet må således være tilsvarende lavere for at vedkommende land skal anses som lavskatteland. Hvor stor effekten er, og om effekten er forskjellig etter som hvor aksjefondene er hjemmehørende, er vanskelig å konkludere med her.

---

¹⁹⁶ Jf. skatteloven § 10-31, tredje ledd.

4 Hvite/svarte lister

4.1 Innledning

I forbindelse med skattereformen 2004-06 ble det vedtatt å innføre lister i forbindelse med lavskattelandvurderingen. Det utarbeides to lister, en for land som anses som lavskatteland, og en over land som anses som normalskatteland. Listene benevnes henholdsvis som den svarte listen, og den hvite listen.

Listene revideres årlig, og har hjemmel i skatteloven § 10-70. Finansdepartementet hadde ansvaret for utarbeidelsen av listene de første årene. Kompetansen ble senere delegert til Skattedirektoratet og fra og med inntektsåret 2006 er det nå direktoratet som utarbeider listene. For inntektsåret 2004 og 2005 hadde listene kun anvendelse for fritaksmetoden, for NOKUS-beskatning fikk listene først anvendelse fra og med inntektsåret 2006.

Listene finner vi nå i forskrift fastsatt av Skattedirektoratet (fssd.) §§ 10-63-1 flg. Direktoratet reviderte listene 27. oktober 2006, med virkning for inntektsåret 2007.

Controlled foreign corporation (CFC) er den internasjonale betegnelsen for reglene om beskatning av inntekter som opptjenes av kontrollerte utenlandske selskaper hjemmehørende i lavskatteland. Tilsvarende de norske NOKUS-reglene. Flere andre land har også innført lister i forbindelse med "cfc-legislation". I den forbindelse har bl.a. Sverige, Finland, Estland, Litauen og Italia utarbeidet lister over det de anser som henholdsvis lavskatteland og ikke-lavskatteland.¹⁹⁷

4.2 Bakgrunn

De hvite og svarte listene ble først diskutert ved innføringen av lavskattelandbegrepet i 1990-92. Ved vurderingen kom det frem at listene hadde flere uheldige sider, de var blant

---

¹⁹⁷ Almvik (2006) s. 404.

annet praktisk vanskelige å utarbeide. Etter en helhetsvurdering kom lovgiver til at listene ikke skulle utarbeides.¹⁹⁸

Ved innføringen av lavskattelandbegrepet i fritaksmetoden endret behovet for listene seg. NOKUS-selskaper lignes av Sentralskattekontoret for storbedrifter, tidligere var det således kun Sentralskattekontoret som tok stilling til lavskattelandbegrepet.¹⁹⁹ Likningen av selskapets aksjeinntekter fra lavskatteland vil nå skje på alle lokale likningskontor.²⁰⁰ Lavskattelandvurderingen er en omfattende og skjønnsmessig vurdering, som til en viss grad krever kjennskap til det eventuelle lavskattelandets skattesystem. Av administrative hensyn vedtok dermed lovgiver at listene skulle innføres.

Listene fører til en effektiv ressursbruk ved likningskontorene. Videre vil de også fremme en enhetlig bruk av begrepet, noe som vil føre til en forutberegnelighet for skatteyter. Det skal etter innføringen av listene således være unødvendig for likningskontorene og skatteyter å foreta en nærmere vurdering av lavskattelandbegrepet for de landene som er oppført på listene.²⁰¹

4.3 Utarbeidelse

Som et utgangspunkt for utarbeidelsen av listene ligger den alminnelige lavskattelandvurderingen. Den generelle effektive inntektsbeskatningen av selskaper i det aktuelle landet vil således være avgjørende for utarbeidelsen av listene.

Forarbeidene viser videre til OECDs oversikt over skatteparadis og andre jurisdiksjoner med prefererte skatteregimer.²⁰² Ulike internasjonale arbeider som redegjør for skattenivået

---

¹⁹⁸ Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

¹⁹⁹ Jf. ligningsloven § 8-6, sjettedde.

²⁰⁰ Jf. skatteloven § 2-38.

²⁰¹ Brev fra Finansdepartementet til Skattedirektoratet av 28. juni 2005.

²⁰² Ot.prp. nr. 1 (2004-05), avsnitt 6.5.4.4.

i de ulike landene kan således legges til grunn for utarbeidelsen av listene. Finansdepartementet lister i sitt brev til Skattedirektoratet opp flere mulige kilder, blant annet andre lands cfc-lister, skattebasen International Bureau of Fiscal Documentation (IBFD) hvor litteratur og rettskilder fra flere land er samlet. Videre har Sentralskattekontoret for storbedrifter opparbeidet seg en god praksis innenfor lavskattelandvurderinger. Finansdepartementet trekker frem kontoret som en kilde ved utarbeidelsen av listene. Ved endring og ajourføring av listene forutsetter Finansdepartementet at direktoratet fører et nært samarbeid med Sentralskattekontoret.

Det skal videre tas hensyn til særlig gunstige skattebestemmelser, som ved den alminnelige lavskattelandvurderingen.²⁰³ Begrunnelsen for slike regler kan ha bakgrunn i ønsket om å fremme visse typer selskaper, virksomheter mv. Ved utarbeidelse av listene er det derfor mulighet for å begrense betydningen av at et land er satt opp på listen, eksempel vis ved å unnta en selskapsform. Opplistingen vil da ikke få virkning for denne type selskaper. Her vil den alminnelige lavskattelandvurderingen etter skatteloven § 10-63 få anvendelse. Denne kategoriseringen kan foretas på både den hvite og sorte listen.²⁰⁴

EØS-land var de tre første inntektsårene ikke representert på listene over lavskatteland og normalskatteland. Først fra inntektsåret 2007 er tre EØS-land medtatt på den hvite listen. Sverige, Danmark og Finland skal nå anses som normalskatteland. Listene fikk som tidligere nevnt de to første årene kun anvendelse på fritaksmetoden, hvor kun lavskattelandvurderingen av land utenfor EØS er av betydning. Behovet for EØS-land på listen anså seg således ikke gjeldende og begrunner nok EØS-landenes manglende representasjon. Eventuelle EØS-land som oppføres på listene vil følgelig kun få anvendelse i forbindelse med NOKUS-reglene.²⁰⁵

---

²⁰³ Jf. skatteloven § 10-63, Ot.prp. nr. 16 (1991-92), avsnitt 6.9.

²⁰⁴ Ot.prp. nr. 1 (2004-05) avsnitt 6.5.4.4.

²⁰⁵ Jf. fssd. §§ 10-63-1 flg.

Det er kun i overkant av 30 land representert på de to listene til sammen. Utarbeidelse av listene krever god kjennskap til landenes skattesystemer, og direktoratet må hele tiden holde seg oppdatert på endringene i skattebestemmelsene i de respektive landene. For omfattende lister vil følgelig være vanskelig å gjennomføre. Det krevende arbeidet ved utarbeidelsen av listene var også et av momentene mot innføringen av listene. Dagens lister kan videre ses på som et kompromiss fra lovgivers side. Uten listene vil likningskontorene pålegges den vanskelige vurderingen. Men på den annen side vil lister med kun få land ikke føre til full forutsigbarhet for skatteyder.

4.4 Endringer

Opplistingen i den hvite eller svarte listen, med de begrensinger som foreligger, vil være bindende for de respektive landene. For utenlandske selskaper som ikke omfattes av listene vil den alminnelige lavskattelandvurderingen gjøre seg gjeldende.²⁰⁶ Finansdepartementet presiserer videre at dersom et land ikke er representert på listen over lavskatteland, vil dette føre til at landet ikke er å anse som et normalskatteland.²⁰⁷

Hensynet til forutsigbarhet for skatteyder taler videre for faste rutiner rundt endringene av listene. I lovens forarbeid er det lagt til grunn at endringer må gjøres før 1. oktober for å få virkning for påfølgende inntektsår.²⁰⁸ Derimot legges det opp til at opplistede land til enhver tid kan tas ut av de respektive listene, dersom forhold har endret seg og forutsetningene ikke lenger foreligger. Med dette kan vi legge til grunn at listene kan endres med virkning for inneværende inntektsår, selv om endringen skjer mot slutten av året.²⁰⁹

---

²⁰⁶ Jf. skatteloven § 10-63.

²⁰⁷ Brev fra Finansdepartementet til Skattedirektoratet av 28. juni 2005.

²⁰⁸ Ot. prp. nr. 1 (2004-05) avsnitt 6.5.4.4.

²⁰⁹ Zimmer (2006) s. 449.

Hensynet til forutsigbarhet vil etter dette kun gjøre seg gjeldene i forhold til eventuelle nye land direktoratet ønsker å tilføye listene. Listene vil således reelt sett ikke medføre at skatteyder kan la lavskattevurderingen ligge. Selskaper i land på den hvite listen må fremdeles foreta en lavskattelandvurdering, da landet kan tas av listen med virkning for inneværende inntektsår. Tilsvarende vil også gjelde for selskaper hjemmehørende i land på listen over normalskatteland, som ønsker å falle inn under NOKUS-beskatningen for videre å kunne innrømme eventuelle fradrag for tap.²¹⁰

I henhold til forarbeidene skal nye land som ønskes påført listene kunngjøres innen 1.oktober for å få anvendelse for det påfølgende år. Tilsvarende endringer for inntektsåret 2007 skal etter dette kunngjøres innen 1. oktober 2006. Finansdepartementet henviser også til forarbeidene og 1.oktober fristen i sitt brev til Skattedirektoratet. Fristen er ikke tatt med i verken forskriftshjemmelen eller forskriften selv.²¹¹ Det er derfor usikkert hvor sterkt direktoratet er bundet av fristen.²¹² Det bemerkes her at den reviderte listen for inntektsåret 2007 ikke forelå før 27. oktober 2006.

4.5 Unntak fra den hvite listen

For den hvite listen over land som anses som normalskatteland gjør forskriftene unntak i forbindelse med anvendelsen av listene.²¹³

For det første skal ikke listene over normalskatteland gjelde for eierselskaper i tilsvarende land som mottar skattefrie inntekter fra underliggende selskaper i lavskatteland. For at unntaket skal komme til anvendelse må en vesentlig del av selskapets inntekter fra normalskattelandet stamme fra skattefrie aksjeinntekter. Inntektene må videre også skrive

---

²¹⁰ Zimmer (2006) side 449-450.

²¹¹ Jf. skatteloven § 10-70, fssd. §§ 10-63-1 flg.

²¹² Zimmer (2006) side 450.

²¹³ Jf. fssd. § 10-63-3, andre og tredje ledd.

seg fra en investering i lavskattelandet.²¹⁴ Begrunnelsen for unntaket er at ulike skattefritak på typisk aksjeinntekter er metoder for unngåelse av økonomisk dobbeltbeskatning. Anvendelse av denne typen metoder fører ikke i seg selv til at landet anses som lavskatteland. Skriver derimot inntekten seg fra investeringer i lavskatteland, kan den fritaksmetoden som benyttes faktisk gi en samlet skatt som er lavere enn to tredjedeler av norsk skattenivå. Unntaket er således ment til å motvirke at normalskatteland på listene benyttes som gjennomstrømningsland for aksjeutbytte fra lavskatteland.²¹⁵

For det andre får listene over normalskatteland ikke anvendelse på "*annen selvstendig innretning eller formuesmasse*".²¹⁶ Bakgrunnen for unntaket at opprettelsen av tilsvarende innretninger ofte er begrunnet i skatteformål. Skattemessige særordninger benyttes ofte til å tiltrekke seg kapital til eksempelvis trustar. Med den bakgrunn ønsker direktoratet å unnta anvendelsen av listene for denne typen innretninger.²¹⁷

For tilfeller som faller inn under unntakene i fssd. § 10-63, andre og tredje ledd får den alminnelige lavskattelandvurderingen etter skatteloven § 10-63 anvendelse.

De finnes ingen tilsvarende unntak for den hvite listen, over land som anses som lavskatteland.

4.6 Betydningen av listene

Listene over lavskatteland og normalskatteland etter fssd. §§ 10-63-1 flg. fører ikke alltid til det resultat som er mest riktig. I noen tilfeller vil listene føre til økt skatteplanlegging, mens de i andre resulterer i lite overveide løsninger.

---

²¹⁴ Jf. fssd. § 10-63-3, andre ledd.

²¹⁵ Brev fra FIN til SKD.

²¹⁶ Jf. fssd. § 10-63-3, tredje ledd.

²¹⁷ Brev fra Finansdepartementet til Skattedirektoratet av 28. juni 2005, Almvik (2006) side 407.

At USA for inntektsåret 2006 ble opplistet på den hvite listen over land som anses som normalskatteland, førte til et gunstig resultat for deltakere i LLC-selskaper.²¹⁸ Som tidligere nevnt kom Sentralskattekontoret i 2001 ved to tilfeller til at tilsvarende selskaper skulle anses som hjemmehørende i lavskatteland. Dette utgangspunkt blir nå satt til side, og LLC-selskaper i USA vil nå anses hjemmehørende i normalskatteland så lenge USA er oppført på den hvite listen.

Selskaper hjemmehørende i land oppført på den svarte listen, vil så lenge de står oppført anses som hjemmehørende i lavskatteland.²¹⁹ Her foreligger ingen unntak. I noen tilfeller vil dette videre føre til uheldige resultater. Hvis eksempelvis et selskap hjemmehørende på Jersey utelukkende investerer i aksjer hjemmehørende i selskaper innenfor EØS, vil ikke Jersey i et slikt tilfellet kvalifisere som lavskatteland hvis dette ble vurdert uavhengig av listene. På grunn av at Jersey er oppført på listen over lavskatteland, vil imidlertid selskapet bli underlagt NOKUS-beskatning i Norge på de norske aksjonærenes hånd fordi selskapets alminnelige inntekt skal fastsettes på grunnlag av norsk skatteregler.

---

²¹⁸ Se for øvrig under punkt 3.8.

²¹⁹ Brev fra Finansdepartementet til Skattedirektoratet av 28. juni 2005.

5 Litteraturlister

Lover:

Lov av 26.mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

Lov av 13. juni 1980 om ligningsforvaltning (ligningsloven)

Lov av 14. juli 1950 nr. 10 (valutareguleringsloven)

Lovforarbeid:

Ot.prp. nr. 16 (1991-92) Oppfølging av skattereformen 1992

Ot.prp. nr. 1 (2004-05) Skatte- og avgiftsopplegget 2005 – lovendringer

NOU 2003:9 Skatteutvalget – Forslag til endringer i skattesystemet

Stortingets skattevedtak og skatteforskrifter:

Forskrift av 25.september 2005 fastsatt av Skattedirektoratet til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26.mars 1999 nr. 14. (fssd.)

Domsregister:

Rt. 2002 side 1144

Rt. 1937 side 443

LB-2005-76733 ; Cermaq-saken

TOSLO-2004-42666 (UTV-2005-1378) ; Fjord Seafood-saken

EF-domstolen: Manninen, C-319/02

EFTA-domstolen: Fokus bank, E-1/04

Utv. (Dommer, uttalelser mv. i skattesaker og skattespørsmål):

Utv. 2006 side 485

Utv. 2006 side 122 flg.

Utv. 2005 side 1378 Fjord Seafood-saken

Utv. 2005 side 567 Cermaq-saken

Utv. 2004 side 339 flg.

Utv. 2001 side 1641

Utv. 2001 side 263

Utv. 1995 side 446 flg.

Utv. 1996 side 201

Saker fra Sentralskattekontoret for storbedrifter:

2001-637 (SFS)

2001-610 (SFS)

2000-640 (SFS)

2000-633 (SFS)

2000-6 (SFS)

Fra Finansdepartementet:

Høringsnotat om unngåelse av internasjonal dobbeltbeskatning av 29. mars 2005.

Brev fra Finansdepartementet til Skattedirektoratet av 28. juni 2005.

Brev fra Finansdepartementet til Sentralskattekontoret for storbedrifter av 15. februar 2006.

Bøker og annen litteratur:

Almvik, Fred-Ove / Kristiansen, Vegard / Sentralskattekontoret for storbedrifter (utg), *Bedriftsbeskatning i praksis*, Fagbokforlaget, 3. utgave 2006.

Wilskow, Petter Chr., *Bedriftsbeskatning i praksis, Ligningsbehandling ved Sentralskattekontoret for storbedrifter 1992-97*, Oslo 1997.

Woldbeck, Terje, *Rederibeskatning i praksis*, Fagbokforlaget, 2.utgave 2006

Woldbeck, Terje, *Rederibeskatning i praksis*, Den norske Revisorforening, 1. utgave 2000

Zimmer, Frederik og BA-HR, *Bedrift, selskap og skatt*, Universitetsforlaget, 4. utgave 2006

Zimmer, Frederik og BA-HR, *Bedrift, selskap og skatt*, Universitetsforlaget, 3. utgave 2001

Artikler:

Øyvind Hovland, *Fritaksmetoden og koblingen til definisjonen av lavskatteland i NOKUS-reglene*, Skatterett Tidsskrift for skatt og avgift, Årgang 2006 nr. 2 s. 116-142.

EU Commision: "Towards an International Market without obstacles (2001)

Internettisider:

www.rechtsdata.no; Norsk Elektronisk Skattebibliotek og Norsk lovkommentar

www.skatteetaten.no; Ligningens ABC 2005

Annen bistand utenom veileder:

Berger, Johan – Sentralskattekontoret for storbedrifter – Telefonsamtale, 1. november 2006, ang. Fjord Seafood-saken.

